

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE UNIVERZE V LJUBLJANI
OSREDNJA DRUŽBOSLOVNA KNJIŽNICA JOŽETA GORIČARJA

Mark Munda

**DIGITALNA KNJIŽNICA ŠTUDIJSKIH GRADIV FAKULTETE ZA
DRUŽBENE VEDE UNIVERZE V LJUBLJANI:
VPLIV NA NABAVO IN IZPOSOJO ŠTUDIJSKEGA GRADIVA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2025

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Mark MUNDA

Naslov pisne naloge: Digitalna knjižnica študijskih gradiv Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani: vpliv na nabavo in izposajo študijskega gradiva

Kraj: Ljubljana

Leto: 2025

Št. strani: 40

Št. slik: 4

Št. preglednic: 29

Št. prilog: 1

Št. strani prilog: 6

Št. referenc: 28

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Marko Aupič, Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani

UDK: 027.7:[005.92:004.63] (497.4Ljubljana)(043)(0.034.2)

Ključne besede: digitalne knjižnice, elektronski viri, visokošolske knjižnice, knjižnične storitve na daljavo, nabava

Izvleček:

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja je organizacijska enota Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani in osrednja slovenska knjižnica za družbene vede. Knjižnica sodeluje pri razvoju in delovanju Digitalne knjižnice študijskih gradiv Fakultete za družbene vede (portal Zebra). Ta naloga opisuje zgodovino portala Zebra, analizira nabavo elektronskega učnega gradiva in vrednoti dostop, uporabo ter zadovoljstvo študentov fakultete s portalom Zebra. Analiza nabave učnega gradiva zajema pokritost predpisane študijske literature z elektronskimi viri, vrednoti stroškovno učinkovitost nabave elektronskih učbenikov in primerja rezultate s stroškovno učinkovitostjo nabave tiskanih učbenikov. Za vrednotenje mnenja študentov o portalu Zebra je bila izvedena anketa z uporabo priložnostnega vzorca. Pri izdelavi anketnega vprašalnika so bili upoštevani predlogi fokusne skupine, v kateri so sodelovali študenti Fakultete za družbene vede. Naloga ugotavlja, da pokritost predpisane učne literature v Zebri od študijskega leta 2018/19 naprej kontinuirano narašča in da je nabava elektronskih učbenikov stroškovno učinkovita. Izvedena raziskava potrjuje, da so študenti ustrezno informirani o portalu Zebra in da večja pokritost z e-učbeniki v Zebri pozitivno vpliva na zadovoljstvo študentov s portalom. Študenti sicer izražajo željo po še večji pokritosti učne literature z elektronskimi viri. Ugotovitve naloge lahko vodstvo knjižnice uporabi pri načrtovanju bodočega razvoja portala Zebra.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 ZGODOVINA IN RAZVOJ DIGITALNE KNJIŽNICE ŠTUDIJSKIH GRADIV FAKULTETE ZA DRUŽBENE VEDE UNIVERZE V LJUBLJANI (PORTAL ZEBRA) ..	4
2.1 IDEJNA ZASNOVA IN VZPOSTAVITEV PORTALA ZEBRA	4
2.2 ZBIRKA ELEKTRONSKEGA ŠTUDIJSKEGA GRADIVA V ZEBRI OD VZPOSTAVITVE PORTALA DO LETA 2024.....	6
3 POSTOPKI NABAVE ŠTUDIJSKEGA GRADIVA NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE IN PRIMERJAVA STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI MED TISKANIMI IN LEKTRONSKIMI VIRI	9
3.1 IZRAČUN STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI TISKANIH UČBENIKOV	10
3.2 IZRAČUN STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI ELEKTRONSKIH UČBENIKOV ...	12
3.3 PRIMERJAVA STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI MED TISKANIMI IN ELEKTRONSKIMI VIRI	14
3.4 PRIMERJAVA IZPOSOJE TISKANIH UČBENIKOV PRED VZPOSTAVITVIJO PORTALA ZEBRA IN IZPOSOJE V ŠTUDIJSKEM LETU 2023/24.....	16
4 RAZISKAVA O DOSTOPU, UPORABI IN ZADOVOLJSTVU ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA DRUŽBENE VEDE S PORTALOM ZEBRA	17
4.1 METODOLOGIJA	18
4.2 REZULTATI	19
4.2.1 Podatki o študentu	19
4.2.2 Dostop in uporaba elektronskega študijskega gradiva	21
4.2.3 Uporaba portala Zebra	23
4.2.4 Mnenje o portalu Zebra	26
4.2.5 Predlogi za izboljšave portala Zebra	31
5 RAZPRAVA.....	32
5.1 STROŠKOVNA UČINKOVITOST NABAVE ELEKTRONSKIH UČBENIKOV	32
5.2 REZULTATI ANKETE	34
6 ZAKLJUČEK	36
7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	37

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Tiskani učbeniki za stroškovno primerjavo z elektronskimi učbeniki za študijsko leto 2023/24	11
Preglednica 2: Kazalniki uspešnosti za tiskane učbenike za študijsko leto 2023/24	12
Preglednica 3: Elektronski učbeniki za stroškovno primerjavo s tiskanimi učbeniki za študijsko leto 2023/24	13
Preglednica 4: Kazalniki uspešnosti za elektronske učbenike za študijsko leto 2023/24	14
Preglednica 5: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik <i>Majhni kraji, velike teme</i>	14
Preglednica 6: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik <i>Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod</i>	15
Preglednica 7: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik <i>Media & culture: mass communication in a digital age</i>	15
Preglednica 8: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik <i>Sociology: a global introduction</i>	15
Preglednica 9: Število transakcij za tiskane učbenike	16
Preglednica 10: Stopnja študija ($n = 77$)	19
Preglednica 11: Študijski programi respondentov ($n = 76$)	19
Preglednica 12: Respondenti po stopnji študija in letniku ($n = 76$)	20
Preglednica 13: Oblika predpisanega študijskega gradiva, ki ga respondenti raje uporabljajo ($n = 83$)	21
Preglednica 14: Spletna mesta za dostop do elektronskega študijskega gradiva ($n = 83$, možnih več odgovorov)	21
Preglednica 15: Seznanjenost s portalom Zebra ($n = 81$)	22
Preglednica 16: Vir informacij o portalu Zebra ($n = 78$, možnih več odgovorov)	22
Preglednica 17: Prijava respondentov v portal Zebra ($n = 78$)	23
Preglednica 18: Naprava s katero se običajno dostopa do portala Zebra ($n = 75$)	23
Preglednica 19: Običajna vstopna točka za dostop do portala Zebra ($n = 75$)	23
Preglednica 20: Pogostost dostopanja do portala Zebra ($n = 75$)	24
Preglednica 21: Vrsta študijske literature do katere se običajno dostopa v Zebri ($n = 72$)	24
Preglednica 22: Uporaba možnosti izvoza določenega števila strani iz gradiva v Zebri ($n = 75$)	25
Preglednica 23: Uporaba možnosti dodajanja opomb na gradivih v formatu PDF v Zebri ($n = 75$)	26
Preglednica 24: Ocena časa samodejne odjave iz Zebre zaradi neaktivnosti ($n = 75$)	26
Preglednica 25: Pomembnost možnosti dostopa do e-učbenikov v Zebri ($n = 68$)	27
Preglednica 26: Zadovoljstvo z razpoložljivostjo gradiva v Zebri ($n = 69$)	27
Preglednica 27: Mnenje o pokritosti študijskega gradiva v Zebri za študijske predmete ($n = 62$)	28
Preglednica 28: Strinjanje s trditvami	29
Preglednica 29: Ocena dostopnosti študijskega gradiva v Zebri pri temeljnih predmetih na prvi stopnji	30

KAZALO SLIK

Slika 1: Delež predpisane obvezne in dodatne študijske literature v Zebri	8
Slika 2: Število vseh aktivnih in neaktivnih enot e-gradiva v Zebri	9
Slika 3: Delež respondentov po študijskih programih v padajočem vrstnem redu	20
Slika 4: Vrsta študijske literature do katere se običajno dostopa v Zebri ($n = 72$)	25

KAZALO ENAČB

Enačba 1: Kazalnik uspešnosti za tiskani učbenik	10
Enačba 2: Kazalnik uspešnosti za elektronski učbenik	12

KAZALO PRILOG

PRILOGA.....	I
Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	I

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju Marku Aupiču za vodenje in strokovno pomoč pri izdelavi te naloge. Prav tako se zahvaljujem mag. Mirjam Kotar za podporo pri organizaciji in izvedbi raziskovalnega dela naloge. Hvala sodelavcem ODKJG za razumevanje in podporo ter študentom FDV za sodelovanje v anketi.

1 UVOD

Z razvojem interneta so začele nastajati tudi digitalne knjižnice, ki so uvajale digitalizacijo tiskanih virov, da bi izboljšale njihovo dostopnost. IFLA/UNESCO Manifest za digitalne knjižnice opredeljuje "digitalno knjižnico" kot spletno zbirko digitalnih objektov preverjene kakovosti, ki so ustvarjeni in zbrani, ter s katerimi se upravlja v skladu z mednarodno sprejetimi načeli za razvoj zbirk in so na voljo na skladen in trajnosten način, podprt s potrebnimi storitvami, ki uporabnikom omogočajo pridobivanje in koriščenje virov (IFLA/UNESCO Manifesto for digital libraries, b. d.). V Bibliotekarskem terminološkem slovarju pa je "digitalna knjižnica" v prvem pomenu definirana kot »knjižnične in informacijske storitve, ki omogočajo uporabo decentraliziranih elektronskih informacijskih virov s strojno, komunikacijsko in programsko opremo brez časovnih in prostorskih omejitev« in v drugem pomenu kot »knjižnica, ki daje uporabnikom na razpolago knjižnično gradivo v elektronski obliki« (Kanič idr., 2011).

Poleg povečane dostopnosti digitaliziranih virov, v primerjavi s tiskanimi, digitalne knjižnice prispevajo tudi k njihovem ohranjanju¹. Knjižnice so začele upravljati z digitalnimi zbirkami, metapodatki² ter uporabljati digitalna orodja za podporo pri iskanju virov. Pogosto so digitalne knjižnice postale primarni vir informacij za raziskovalce, študente in širšo javnost. Lahko bi dejali, da zametki digitalizacije visokošolskih knjižnic sovpadajo z razvojem računalništva. Na Univerzi Texas so med prvimi, že leta 1936, z uporabo luknjanih kartic delno avtomatizirali evidentiranje izposojenega gradiva (Kent idr., 1975, v Ghuloum, 2018)³. V devetdesetih letih 20. stoletja pa se je začela pospešena digitalizacija gradiva, ki ga zagotavljajo visokošolske knjižnice (Budd, 2005, v Ghuloum, 2018). Leta 1995 je denimo nastal projekt JSTOR (Journal Storage), katerega namen je bil povečati dostopnost do znanstvenih publikacij (Ghuloum, 2018).

Z razvojem digitalizacije izobraževalnih virov, vključno z učbeniki, so visokošolske knjižnice vzpodbujale tudi odprti dostop do znanja. Digitalizacija učbenikov ima določene prednosti (večja dostopnost, prihranek pri stroških, prilagodljivost uporabe, arhiviranje, manjša poraba

¹ Digitalizacija tiskanih gradiv omogoča dostop tudi po njihovem fizičnem propadu.

² Podatki, ki označujejo, opisujejo druge podatke, dokumente (Kanič idr., 2011).

³ Leta 1936 še ni bilo računalnikov, kartice so luknjali in brali posebni mehanski stroji, ki niso bili programabilni, temveč so se nastavljali ročno (op. a.).

papirja), prinaša pa tudi izzive (avtorske pravice, licenciranje, potrebna tehnološka infrastruktura).

Zagotavljanje dostopa do učne literature lahko za (visokošolske) knjižnice predstavlja precejšen strošek. Tako se v tujini (npr. v Združenih državah Amerike) pod vodstvom knjižnic pojavljajo pobude za boljšo cenovno dostopnost učbenikov, v okviru katerih knjižnice svojim uporabnikom zagotavljajo cenovno dostopne učbenike tudi z licenciranjem e-knjig z možnostjo neomejenega dostopa (Scott in Scott, 2025). Javne in izobraževalne ustanove poskušajo nasloviti težavo cenovne dostopnosti učbenikov tudi z zagotavljanjem in uporabo digitalnih virov pod odprtimi licenčnimi pogoji, gre za t. i. odprte izobraževalne vire (angl. Open Educational Resources OER) (Smith Jaggars, Rivera in Akani, 2019). Jenkins idr. (2020) ugotavljajo, da je objavljeno malo analiz vplivov odprtih izobraževalnih virov na študijski proces in obravnavajo predvsem stroškovni in sociološki vidik dostopnosti elektronskih študijskih gradiv⁴, s poudarkom na socialni pravičnosti ter zaključujejo, da uporaba odprtih izobraževalnih virov znižuje stroške izobraževanja, povečuje dostopnost ter pozitivno vpliva na študijski uspeh. Omogočanje brezplačnega dostopa do elektronskega študijskega gradiva sledi Agendi Združenih narodov za trajnostni razvoj do leta 2030 (Spremenimo svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030, 2015), ki med cilji trajnostnega razvoja izpostavlja tudi zagotavljanje enakopravne in kakovostne izobrazbe in spodbujanje vseživljenjskega učenja za vsakogar.

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost Republike Slovenije v Strokovnih standardih in priporočilih za visokošolske knjižnice (2021, str. 30) navaja: »Visokošolska knjižnica zagotavlja v prostem pristopu vsaj zbirko temeljne študijske literature na fizičnih nosilcih in temeljno referenčno zbirko. Dostop do temeljnega študijskega in referenčnega gradiva v elektronski obliki zagotavlja v prostorih knjižnice in na daljavo. Dostop do zaključnih del visokošolskega študija in do objav zaposlenih visokošolskega zavoda zagotavlja v institucionalnem repozitoriju«.

Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja (ODKJG) sledi tem usmeritvam. Ustanovljena je bila v okviru takratne Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo

⁴ Termin "študijsko gradivo" zajema kompendije in skripte kot tudi e-učbenike ter članke.

(FSPN), 1. januarja leta 1985, z združitvijo Knjižnice in dokumentacije FSPN ter Knjižnice pri Inštitutu za sociologijo in filozofijo Univerze v Ljubljani (UL) (Knjižnica na FDV ..., 2011).

Zbornik izdan ob petdeseti obletnici ustanovitve FDV, v poglavju o knjižnici na FDV navaja: »Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja je organizacijska enota Fakultete za družbene vede (FDV) in osrednja slovenska knjižnica za družbene vede. Poslanstvo ODKJG je opravljanje knjižnične, informacijske in dokumentacijske dejavnosti za znanstvenoraziskovalno in izobraževalno delo na področju družboslovja. Storitve ponuja študentom in zaposlenim na Fakulteti za družbene vede, študentom in zaposlenim drugih članic Univerze v Ljubljani, dijakom, študentom ter strokovnjakom drugih ustanov in drugim uporabnikom« (Knjižnica na FDV ..., 2011, str. 99).

Del poslanstva, ki ga uresničuje ODKJG, je tudi delovanje Digitalne knjižnice študijskih gradiv FDV (portal Zebra). Portal Zebra omogoča dostop do študijske literature v elektronski obliki: »ODKJG izvede nabavo študijske literature glede na sezname obvezne in priporočene študijske literature, predpisane v učnih načrtih programov na FDV. Vsak naslov študijske literature se nabavi v najmanj dveh tiskanih izvodih oziroma v enem tiskanem izvodu, če je nabavljen tudi dostop do elektronske oblike. Elektronska oblika študijske literature je dostopna študentom in zaposlenim na FDV prek študijskega portala Zebra« (Dokument o izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ..., 2023, str. 5). Razvoj aplikacije (Zebra) se je začel leta 2016, e-portal študijskih gradiv pa je bil vzpostavljen leta 2017 (Aupič, 2023).

V nalogi je v nadaljevanju predstavljena zgodovina in razvoj portala Zebra, postopki nabave elektronskega študijskega gradiva, primerjava stroškovne učinkovitosti e-učbenikov s tiskanimi in analiza raziskave o uporabi portala Zebra.

Z raziskavo smo želeli preveriti sledeče hipoteze (H) in odgovoriti na raziskovalna vprašanja (R):

- H1: Študenti so ustrezno informirani o portalu Zebra.
R1: Kako so študenti seznanjeni z možnostjo uporabe portala Zebra in v kolikšni meri ga uporabljajo za dostop do študijske literature?
- H2: Večja pokritost z e-učbeniki na portalu Zebra pozitivno vpliva na zadovoljstvo študentov s portalom.
R2: Kakšno je mnenje študentov o pokritosti njihovih predmetov z elektronskimi učbeniki v portalu Zebra?

- H3: Večja stroškovna učinkovitost nabave e-učbenikov v primerjavi s tiskanimi izvodi prispeva k optimizaciji stroškov delovanja knjižnice in hkrati se študentom olajša dostop do študijskega gradiva.

R3: Ali dostop do elektronskih učbenikov zmanjša izposajo tiskanih učbenikov?

R4: Ali je nabava elektronskih učbenikov stroškovno učinkovita oz. ali bi za nabavo enakega števila tiskanih izvodov v primerjavi s številom elektronsko dostopnih izvodov porabili več sredstev?

2 ZGODOVINA IN RAZVOJ DIGITALNE KNJIŽNICE ŠTUDIJSKIH GRADIV FAKULTETE ZA DRUŽBENE VEDE UNIVERZE V LJUBLJANI (PORTAL ZEBRA)

2.1 IDEJNA ZASNOVA IN VZPOSTAVITEV PORTALA ZEBRA

ODKJG redno opravlja analize dostopnosti učne literature za potrebe študentov in pedagogov. Že pred uvedbo bolonjske reforme je bilo zaznano pomanjkanje sredstev za zagotovitev zadostne pokritosti potrebnega učnega gradiva. Tako je analiza dostopnih učbenikov v študijskem letu 2002/03 pokazala, da glede na učne načrte na dodiplomski stopnji, manjka 162 učbenikov in da je 194 učbenikov razpoložljivih v samo enem izvodu. S problemom glede pomanjkanja sredstev je bilo seznanjeno takratno vodstvo fakultete (Kotar in Lukšič, 2002). Od leta 2002 naprej se je za učbenike porabilo več sredstev za nabavo literature, kar je pomenilo manjši delež nabave drugih monografij.

Z bolonjsko reformo 2005/06 (prvi letnik) se je v ODKJG še dodatno povečala nabava učbenikov v smislu čim večjega pokrivanja učnih načrtov (Kapun, 2005). Do leta 2011, ko so bili že vsi letniki študija vključeni v bolonjsko reformo, je morala ODKJG zaradi enormnega povečanja števila študijskih predmetov nabaviti že več kot 1.800 učbenikov (Klančnik, 2012).

Večletno opozarjanje na nezmožnost pokritja potreb študijskega procesa z nakupom tiskanih izvodov je leta 2015 privedlo do oblikovanja »delovne skupine za učbenike«, katere prvotni namen je bil posodobitev Pravilnika o založniški dejavnosti FDV in analiza nakupov učbenikov (Aupič, 2023). V delovni skupini so sodelovali prodekan za kakovost in razvoj, predstavniki knjižnice in založbe ter sodelavci računalniškega centra.

Ugotovitve delovne skupine so bile podlaga za zasnovo portala Zebra. Na pobudo takratnega prodekana za kakovost in razvoj, skupaj s sodelavci knjižnice, so leta 2016 nastali zametki spletnega portala e-učbenikov (Aupič, 2023). Elaborat FDV projekt e-učbeniki (Deželan, 2016) zajema izgradnjo centralne spletne platforme, ki bi združevala vsa gradiva FDV ter takrat dostopna zunanja gradiva. Elaborat predvideva naslednje prednosti centraliziranega sistema dostopa do e-učbenikov:

- enoten dostop do vseh gradiv,
- enoten izgled,
- enoten iskalni vmesnik,
- enotna prijava,
- povezovanje gradiv in študentov glede na: vrsto gradiva, študijsko smer, skupino študija, izpitno obdobje.

Izpostavljeni so bili ključni tehnični izzivi:

- gradiva zunanjih ponudnikov so bila zaščitena z DRM⁵ zaščito,
- priprava sistema, ki bi študentom pod enotno identifikacijo omogočal brskanje in prenos datotek DRM zunanjih ponudnikov,
- omogočiti dostop do gradiv Založbe FDV preko spletnega vmesnika na več napravah ter dodajanje oznak in komentarjev,
- samodejno prikazovanje gradiv vezanih na študijske predmete, ki so povezani preko posebnih oznak v sistemu COBISS⁶ v spletnem referatu.

Ugotovljene so bile naslednje prednosti e-učbenikov za študente:

- ustvarjanje zaznamkov/opomb na straneh za hitrejši dostop,
- označevanje sklopov besedila in avtomatsko generiranje povzetkov.

Ugotovljene so bile še prednosti za visokošolske učitelje oz. avtorje:

- statistika dostopov za posamezno gradivo,
- nalaganje dodatnih gradiv npr. prosojnic za kolokvije, ki so lahko časovno omejene.

Istega leta (2016) so nastale formalne podlage (sklep Upravnega odbora FDV, spremembe Pravilnika o založniški dejavnosti FDV) za vzpostavitev portala Zebra. Naslednje leto (2017)

⁵ Digital Rights Management (digitalno upravljanje avtorskih pravic) je tehnika zaščite e-gradiv, pri kateri se datoteka zakodira in jo je mogoče odpreti samo na eni elektronski napravi (Jamnik, 2020).

⁶ COBISS (ang. Cooperative Online Bibliographic System and Services) oz. Kooperativni online bibliografski sistem in servisi (Kanič idr., 2011).

pa je že bil omogočen spletni dostop do približno tristo enot študijskega gradiva⁷. Zbirka v Zebri dostopnega gradiva se od takrat redno dopolnjuje in povečuje.

2.2 ZBIRKA ELEKTRONSKEGA ŠTUDIJSKEGA GRADIVA V ZEBRI OD VZPOSTAVITVE PORTALA DO LETA 2024

Ob vzpostavitvi leta 2017 je bilo v portalu Zebra študentom dostopnih 294 naslovov tujih e-učbenikov in 42 e-naslovov monografij, izdanih pri Založbi FDV (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede 2018, str. 46).⁸

Leta 2018 so lahko študenti FDV v Zebri dostopali do 488⁹ enot gradiva. Od tega je bilo 93 naslovov dostopnih v formatu PDF¹⁰, 395 naslovov pa preko zunanjih povezav (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2019 str. 38).

V letu 2019 je bilo pridobljenih 8 soglasij avtorjev pri založbi FDV za uporabo gradiva v Zebri, dodanih je bilo tudi 7 kompendijev in skript za študente 1. in 2. letnika (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2020, str. 27).

Leta 2020 se je tudi zaradi epidemije Covid-19 ODKJG še intenzivneje, z dodatnimi nakupi, usmerila v zagotavljanje virov v digitalnem okolju. Za študijsko leto 2020/21 je bilo na portalu Zebra študentom na voljo 13 skript in 775 e-knjig zahtevane študijske literature¹¹. Tega leta je bilo pridobljenih 15 dovoljenj avtorjev FDV za uporabo gradiva v Zebri ter s pridobljenim dovoljenjem digitaliziranih še 20 naslovov drugih slovenskih založb (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2021, str. 30).

V letu 2021 je bil na portalu Zebra zagotovljen elektronski dostop do 772 oz. 57,3 % učbenikov¹², ki so bili predpisani v učnih načrtih za študijsko leto 2021/22. Vključujoč učbenike

⁷ Glej op. 4.

⁸ Za študijsko leto 2017/18 ni podatkov o pokritosti predpisane študijske literature v Zebri, ker je bila le-ta takrat v zgodnji fazi nastajanja.

⁹ Število 488 se razlikuje od 487 na Sliki 2 (op. a.).

¹⁰ Od tega je bilo dodanih 11 skript za prenovljene študijske programe (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2019, str. 38).

¹¹ Poročilo za leto 2020 posebej navaja predpisano študijsko literaturo, ločeno od celotne zbirke v Zebri.

¹² Poročilo za leto 2021 posebej navaja učbenike, kar pa je samo del študijske literature (glej op. 4).

preteklih let je bilo skupno v Zebri dostopnih 1.230 e-knjig (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2022, str. 37–38).

ODKJG je leta 2022 na portalu študijskih gradiv Zebra zagotavljala elektronski dostop do 66 % učbenikov¹³, ki so bili predpisani v študijskem letu 2022/23. Zbirka dostopnih e-gradiv v Zebri se je povečala na 1.520 (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede 2023, str. 30).

Leta 2023 je bil vmesnik portala Zebra preveden v angleški jezik, kar je olajšalo njegovo dostopnost za tuje študente oz. študente na izmenjavah. Prek Zebre je bilo dostopnih 75 % monografij¹⁴, ki so predstavljale predpisano študijsko literaturo. Skupno je bilo v Zebri dostopnih 1.650 e-gradiv (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2024, str. 17–18).

V letu 2024 je bil na portalu Zebra v obliki e-gradiv¹⁵ omogočen dostop do 75 % predpisane obvezne študijske literature in 79 % dodatne študijske literature, brez opomb visokošolskih učiteljev¹⁶ (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2025, str. 33).

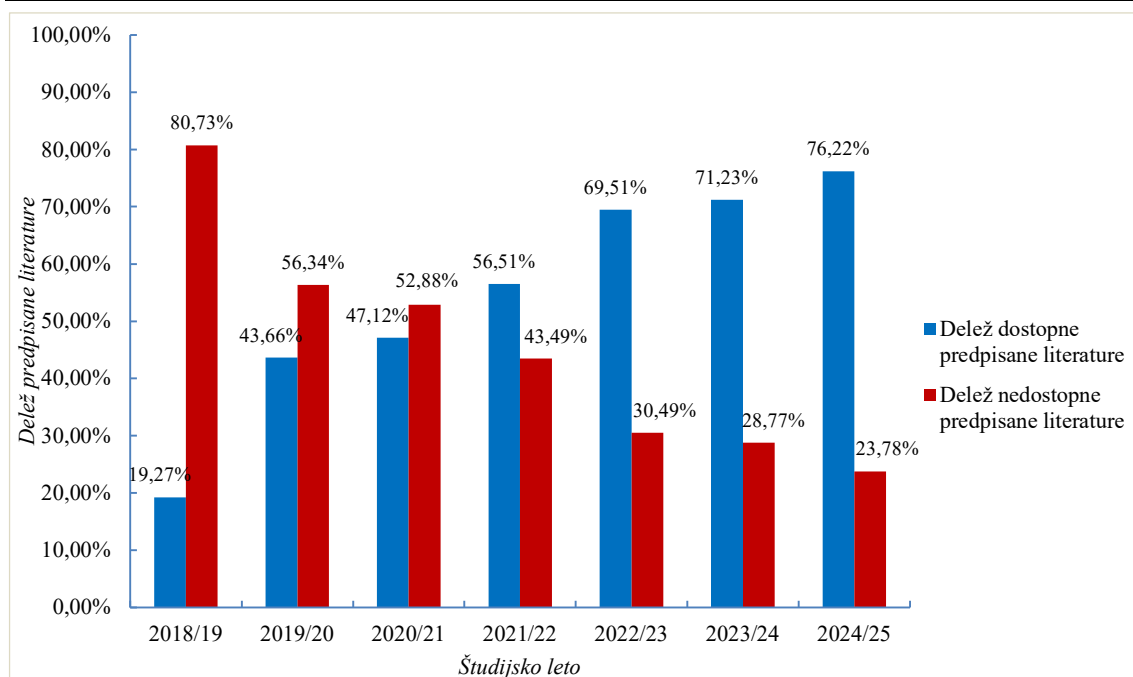
¹³ Glej op. 12.

¹⁴ Poročilo za leto 2023 posebej navaja monografije, ki pa so samo del študijske literature (glej op. 4).

¹⁵ Gre za e-gradiva v obliki monografij, kompandijev in avtorskih skript (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2025, str. 33).

¹⁶ Nekateri visokošolski učitelji se odločijo za uporabo lastnega gradiva, kar predstavijo v obliki opomb, npr.

“Pedagog bo izbrano gradivo študentom podal pri predmetu neposredno na predavanjih ali v spletni referat ali v spletno učilnico”.

Slika 1: Delež predpisane obvezne in dodatne študijske literature v Zebri¹⁷

Na Sliki 1 je razviden trend naraščanja (od 19,27 % do 76,22 %) predpisanih obveznih in dodatnih dostopnih enot študijske literature in trend padanja (od 80,73 % do 23,78 %) nedostopnih enot na portalu Zebra, po študijskih letih.

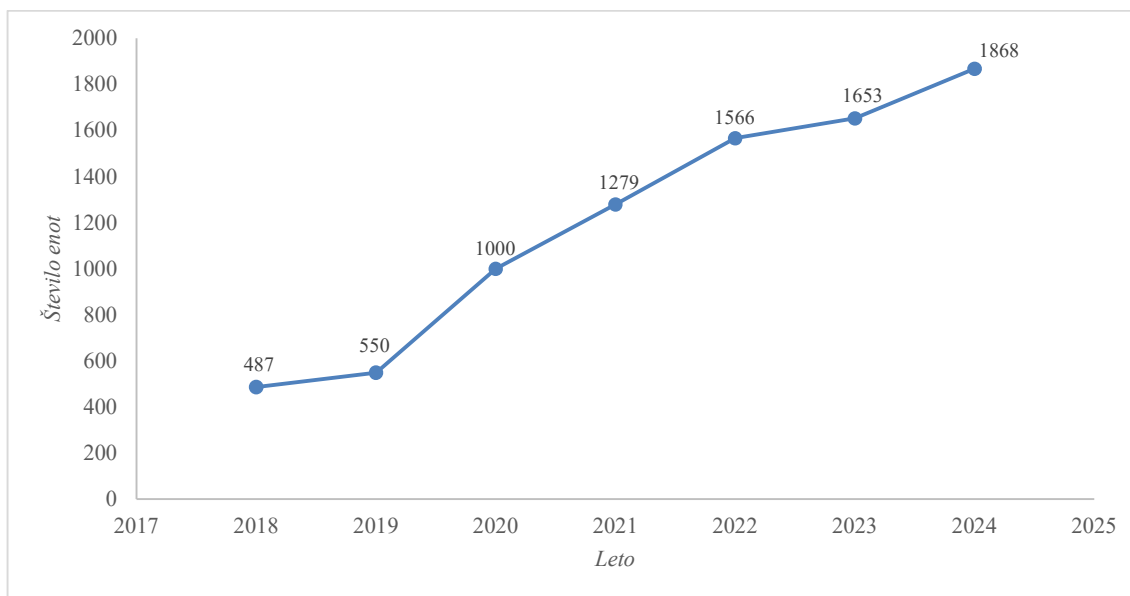
V začetkih delovanja portala Zebra je bil zastavljen cilj čim hitrejšega doseganja višje pokritosti učnih programov z e-učbeniki, kar v praksi ni bilo izvedljivo zaradi več dejavnikov:

- starejše izdaje učbenikov (zlasti slovenskih) niso dostopne v elektronski obliki,
- kompleksnost pridobivanja avtorskih pravic za elektronske izdaje, v nekaterih primerih avtorskih pravic sploh ni možno pridobiti,
- nekateri avtorji učbenikov ali skript na FDV uporabljajo druge oblike gradiva, ki ni dostopno za knjižnično nabavo.

Poleg predpisanih e-učbenikov, kompandijev in skript, portal Zebra vključuje še dodatno e-gradivo v obliki dezideratov visokošolskih učiteljev in povezav na izobraževalne spletne strani.¹⁸ Celotna zbirka na portalu Zebra je leta 2024 vsebovala 1.793 aktivnih e-enot (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 2025, str. 33).

¹⁷ Podatke smo pridobili iz ODKJG interne datoteke (Kotar, 2025).

¹⁸ Omenjeno "dodatno" e-gradivo pojasnjuje razhajanja v številu med letnimi poročili FDV in interno Excel datoteko.

Slika 2: Število vseh aktivnih in neaktivnih enot e-gradiva v Zebri¹⁹

Na Sliki 2 je razvidno naraščanje števila enot e-gradiva v Zebri po letih²⁰. Portal Zebra je v letih od 2018 do 2024 pridobil 1.381 elektronskih enot.

3 POSTOPKI NABAVE ŠTUDIJSKEGA GRADIVA NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE IN PRIMERJAVA STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI MED TISKANIMI IN ELEKTRONSKIMI VIRI

Nabava študijskega gradiva temelji na seznamih obvezne in priporočene literature, ki so del učnih načrtov študijskih programov. Seznam učne literature, ki ga predlagajo pedagogi, se za posamezen študijski program na FDV spreminja v ciklih po stopnji in letniku študija. Za posamezno študijsko leto se seznam praviloma lahko spremeni samo za en študijski letnik (npr. če se spremeni seznam učne literature za 1. letnik prve stopnje, se za to študijsko leto seznam za ostale letnike lahko spremeni samo izjemoma). Ko je seznam literature posodobljen, ga pregleda Služba za študentske zadeve FDV in ga preda knjižnici. Temu sledi preverjanje že obstoječih učnih virov v ODKJG. Po identifikaciji manjkajočih učnih virov, se pri tujih založbah in agentih preverja dostopnost in išče možnosti pridobivanja pravic uporabe v

¹⁹ Podatke smo pridobili iz ODKJG interne datoteke (Aupič, 2025).

²⁰ Podatki za posamezno leto prikazujejo stanje dne 31. 12. v navedenem letu.

elektronski obliki tudi pri slovenskih založnikih. Sledi kodiranje učnih predmetov. Kodiranje učnih predmetov²¹ se uporablja za povezavo posameznih učbenikov s predmetom in omogoča hiter dostop do učbenikov v lokalni bazi ODKJG iz kataloga učbenikov FDV. Vsak naslov študijske literature se nabavi v najmanj dveh tiskanih izvodih oz. v enem tiskanem izvodu, če je nabavljen tudi dostop do elektronske oblike (Dokument o izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ..., 2023). Pri večjem številu vpisanih študentov pri posameznem predmetu se nabavi večje število izvodov oz. e-dostopov. Po opravljeni nabavi novega učnega gradiva se v lokalni bazi ODKJG posodobi seznam literature, ki se potem uvozi v spletni referat FDV in se opravi katalogizacija novega gradiva za povezovanje v spletni katalog COBISS/OPAC (Jug, 2012).

Sodelovanje vseh deležnikov, ki sodelujejo pri nabavi študijskega gradiva, koordinira knjižnica. V letih delovanja knjižnice so se postopki izboljševali. Cilj postopkov nabave je zagotoviti študijsko gradivo za naslednje študijsko leto, do konca septembra, torej pred začetkom naslednjega študijskega leta.

V nadaljevanju naloge bomo primerjali stroške za nabavo tiskanih in elektronskih učbenikov pri temeljnih predmetih na prvi stopnji študija na FDV. Temeljni predmeti so tisti, ki so obvezni za študente vseh študijskih smeri na FDV. Izvedli smo primerjavo samo tistih učbenikov, ki so bili nabavljeni v tiskani in tudi v elektronski obliki²², pri čemer smo se omejili na obvezno študijsko literaturo v študijskem letu 2023/24.

3.1 IZRAČUN STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI TISKANIH UČBENIKOV

Za izračun stroškovne učinkovitosti tiskanih učbenikov smo uporabili Kazalnik C.1.1 "Strošek nabave knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih na izposojeno enoto gradiva" (Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice, 2021, str. 56).

Enačba 1²³: Kazalnik uspešnosti za tiskani učbenik

$$\text{Kazalnik uspešnosti}_{\text{tiskani_učbenik}} = (\text{št. izvodov} * \text{cena}) / \text{št. transakcij}$$

²¹ To kodiranje se lahko izvede tudi po opravljeni nabavi.

²² Ne moremo stroškovno primerjati gradiva, ki ga nimamo v obeh oblikah (tiskana / elektronska).

²³ Nižja vrednost kazalnika pomeni večjo stroškovno učinkovitost nabave (Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice, 2021, str. 56).

Preglednica 1: Tiskani učbeniki za stroškovno primerjavo z elektronskimi učbeniki za študijsko leto 2023/24

Učni predmet	COBISS.SI-ID	Naslov / avtor	Cena EUR	Št. izvodov	Št. transakcij
Socialna in kulturna antropologija	63166209	Majhni kraji, velike teme / Eriksen, Thomas Hylland	22,53	13	44
	35041885	Small places, large issues / Eriksen, Thomas Hylland	24,25	2	0
	234596096	Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod / Monaghan, John; Just, Peter	9,60	16	39
	13865618	Social and cultural anthropology: a very short introduction / Monaghan, John; Just, Peter	7,79	3	1
Temelji komunikologije	35709533	Media & culture: mass communication in a digital age / Campbell, Richard; Martin, Christopher R.; Fabos, Bettina	129,91	2	7
Uvod v sociologijo	30778717	Sociology: a global introduction / Macionis, John J.; Plummer, Ken	49,73	18	76
Temelji politologije ²⁴	-	-	-	-	-

Št. transakcij²⁵ v Enačbi 1 smo pridobili s pomočjo izpisa I-G-10 Transakcije z gradivom²⁶ v aplikaciji COBISS Lib.

Od štirih temeljnih predmetov na prvi stopnji študija pri predmetu Temelji politologije nismo mogli izvesti primerjave z elektronskimi viri, ker pri obvezni literaturi za ta predmet nimamo elektronskih virov (Preglednica 1). Ustrezno primerjavo smo lahko izvedli na štirih učbenikih *Majhni kraji, velike teme*, *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod*, *Media & culture: mass communication in a digital age* in *Sociology: a global introduction*, ki so dostopni v obeh oblikah (tiskana in elektronska).

²⁴ Za ta predmet imamo, pri obvezni literaturi, samo tiskane vire (brez elektronskih virov stroškovna primerjava ni možna).

²⁵ Transakcija pomeni vsoto izposoje na dom + v prostore knjižnice + medknjižnično izposajo v obdobju 1. 10. 2023 – 30. 9. 2024.

²⁶ Pridobili smo izpis za obdobje 1. 10. 2023 – 30. 9. 2024.

Preglednica 2: Kazalniki uspešnosti za tiskane učbenike za študijsko leto 2023/24

Učni predmet	Naslov / avtor	Kazalnik uspešnosti
Socialna in kulturna antropologija	Majhni kraji, velike teme / Eriksen, Thomas Hylland	7,76 ²⁷
	Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod / Monaghan, John; Just, Peter	4,42 ²⁸
Temelji komunikologije	Media & culture: mass communication in a digital age / Campbell, Richard; Martin, Christopher R.; Fabos, Bettina	37,12
Uvod v sociologijo	Sociology: a global introduction / Macionis, John J.; Plummer, Ken	11,78

Rezultati v Preglednici 2 so izračunani iz podatkov v Preglednici 1. Izračunani kazalniki uspešnosti po posameznem tiskanem učbeniku so: 7,76, 4,42, 37,12 in 11,78.

3.2 IZRAČUN STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI ELEKTRONSKIH UČBENIKOV

Za izračun stroškovne učinkovitosti elektronskih učbenikov smo uporabili Kazalnik C.1.2 “Strošek nabave na prevzeto in izposojeno vsebinsko enoto iz elektronskih informacijskih virov, ki jih knjižnica gradi ali upravlja” (Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice, 2021, str. 56–57).

Enačba 2²⁹: Kazalnik uspešnosti za elektronski učbenik

$$\text{Kazalnik uspešnosti}_{\text{elektronski_učbenik}} = \text{cena} / \text{št. dostopov}$$

²⁷ Pri izračunih za kazalnik uspešnosti smo združili obe izdaji učbenika *Majhni kraji, velike teme* in *Small places, large issues*, ker gre za enak naslov predpisane učne literature (strošek nabave tiskanega vira in št. transakcij smo sešteli).

²⁸ Pri izračunih za kazalnik uspešnosti smo združili obe izdaji učbenika *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod* in *Social and cultural anthropology: a very short introduction*, saj gre za enak naslov predpisane učne literature (strošek nabave tiskanega vira in št. transakcij smo sešteli).

²⁹ Nižja vrednost kazalnika pomeni večjo stroškovno učinkovitost nabave (Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice, 2021, str. 57).

Preglednica 3: Elektronski učbeniki za stroškovno primerjavo s tiskanimi učbeniki za študijsko leto 2023/24

Učni predmet	COBISS.SI-ID	Naslov / avtor	Cena EUR ³⁰	Št. dostopov
Socialna in kulturna antropologija	36687453	Small places, large issues / Eriksen, Thomas Hylland	248,76	128
	15092995	Social and cultural anthropology: a very short introduction / Monaghan, John; Just, Peter	13,58	147
Temelji komunikologije	205263619	Media & culture: mass communication in a digital age / Campbell, Richard; Martin, Christopher R.; Fabos, Bettina	588,26	2
Uvod v sociologijo	40509187	Sociology: a global introduction / Macionis, John J.; Plummer, Ken	1.433,84	599 ³¹

Št. dostopov³² v Enačbi 2 smo pridobili z izvozom podatkov o uporabi elektronskih virov pri založniških ponudnikih, pri katerih smo vire nabavili. Pri izvozu podatkov smo upoštevali COUNTER 5.1 metriko "Unique_Title_Request" (BibSiSt – Pogosta vprašanja 2024, 2024, str. 6).

³⁰ Cena za vse nabavljene hkratne dostope. Cene v USD in GBP so preračunane po tečajnici Banke Slovenije, z dne 1. 9. 2025.

³¹ Založba Pearson uporablja svoj števec dostopov, ki ga imenuje "Sessions(Overall)" in predstavlja vsoto posameznih dostopov, katerim odšteje hkratne dostope istega uporabnika iz več naprav (npr. če uporabnik istočasno dostopa iz osebnega računalnika in pametnega telefona, to šteje kot en dostop). Učbenik *Sociology: a global introduction* smo nabavili pri več ponudnikih. Za skupno število dostopov smo sešteli dostope za vsakega ponudnika (ostali ponudniki uporabljajo števec "Unique_Title_Request").

³² Dostop pomeni vsoto elektronskih dostopov do vsebine v Zebri + vsoto prenosov na lokalno napravo v obdobju 1. 10. 2023 – 30. 9. 2024.

Preglednica 4: Kazalniki uspešnosti za elektronske učbenike za študijsko leto 2023/24

Učni predmet	Naslov / avtor	Kazalnik uspešnosti
Socialna in kulturna antropologija	Small places, large issues / Eriksen, Thomas Hylland	1,94
	Social and cultural anthropology: a very short introduction / Monaghan, John; Just, Peter	0,09
Temelji komunikologije	Media & culture: mass communication in a digital age / Campbell, Richard; Martin, Christopher R.; Fabos, Bettina	294,13
Uvod v sociologijo	Sociology: a global introduction / Macionis, John J.; Plummer, Ken	2,39

Rezultati v Preglednici 4 so izračunani iz podatkov v Preglednici 3. Izračunani kazalniki uspešnosti po posameznem elektronskem učbeniku so: 1,94, 0,09, 294,13 in 2,39. Takoj lahko opazimo, da v Preglednici 4 izstopa vrednost kazalnika za učbenik *Media & culture: mass communication in a digital age*, kar bomo komentirali v naslednjih poglavjih (3.3 in 5.1).

3.3 PRIMERJAVA STROŠKOVNE UČINKOVITOSTI MED TISKANIMI IN ELEKTRONSKIMI VIRI

Po Strokovnih standardih in priporočilih za visokošolske knjižnice (2021) nižja vrednost kazalnika uspešnosti kaže na večjo stroškovno učinkovitost nabave knjižničnega gradiva. Vendar pa ti standardi tudi opozarjajo, da je pri interpretaciji treba upoštevati še druge dejavnike, ki vplivajo na izposajo (npr. dostopnost drugih virov, cena dostopa³³).

Preglednica 5: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik *Majhni kraji, velike teme*

	Tiskani učbenik	Elektronski učbenik
Naslov	Majhni kraji, velike teme	Small places, large issues
Strošek nabave EUR	341,39	248,76
Kazalnik uspešnosti	7,76	1,94

³³ Pri elektronskih virih je cena odvisna od števila zakupljenih hkratnih dostopov (omejeno število hkratnih dostopov: 1U, 3U, ..., in pa UU, ki pomeni neomejeno število hkratnih dostopov).

Preglednica 6: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod*

	Tiskani učbenik	Elektronski učbenik
Naslov	Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod	Social and cultural anthropology: a very short introduction
Strošek nabave EUR	176,97	13,58
Kazalnik uspešnosti	4,42	0,09

Preglednica 7: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik *Media & culture: mass communication in a digital age*

	Tiskani učbenik	Elektronski učbenik
Naslov	Media & culture: mass communication in a digital age	Media & culture: mass communication in a digital age
Strošek nabave EUR	259,82	588,26
Kazalnik uspešnosti	37,12	294,13

Preglednica 8: Primerjava kazalnikov uspešnosti za učbenik *Sociology: a global introduction*

	Tiskani učbenik	Elektronski učbenik
Naslov	Sociology: a global introduction	Sociology: a global introduction
Strošek nabave EUR	895,14	1.433,84
Kazalnik uspešnosti	11,78	2,39

V Preglednicah: 5, 6, 7 in 8 je prikazana primerjava kazalnikov uspešnosti po posameznih učbenikih. Preglednica 5 prikazuje kazalnik uspešnosti 7,76 za tiskani učbenik *Majhni kraji, velike teme* in 1,94 za elektronskega *Small places, large issues*. Podobno Preglednici 6 in 8 kažeta nižjo vrednost kazalnika uspešnosti za elektronska učbenika in sicer 0,09 ter 2,39 kot pa za tiskana z vrednostma 4,42 in 11,78. Nižje vrednosti kazalnika uspešnosti pri elektronskih virih so pričakovane. Pozornost vzbuja Preglednica 7, kjer je kazalnik uspešnosti za elektronski vir nepričakovano visok in govori o možni stroškovni neučinkovitosti nabave elektronskega učbenika *Media & culture: mass communication in a digital age*. Razlog za to je v visoki ceni elektronske izdaje (navedena cena je za 1U³⁴) in v majhnem številu dostopov (2 dostopa). Podrobneje bomo ta pojav komentirali v poglavju 5.1 (Stroškovna učinkovitost nabave elektronskih učbenikov).

³⁴ En hkratni uporabnik.

3.4 PRIMERJAVA IZPOSOJE TISKANIH UČBENIKOV PRED VZPOSTAVITVIJO PORTALA ZEBRA IN IZPOSOJE V ŠTUDIJSKEM LETU 2023/24

Primerjali smo izposajo tiskanih učbenikov v študijskem letu 2016/17, torej pred Zebro, in izposajo učbenikov v študijskem letu 2023/24, ko je Zebra že ustaljeno delovala. Omejili smo se na obvezno študijsko literaturo pri temeljnih predmetih prve stopnje študija. S pomočjo izpisov³⁵ I-G-10 Transakcije z gradivom v aplikaciji COBISS Lib smo primerjali št. transakcij samo tistih tiskanih učbenikov, ki so bili predpisani in dostopni v obeh študijskih letih.

Preglednica 9: Število transakcij za tiskane učbenike

COBISS.SI-ID ³⁶	Naslov / avtor	Št. transakcij 2016/17 ³⁷	Št. transakcij 2023/24 ³⁸	Št. dostopov v Zebri 2023/24 ³⁹
63166209	Majhni kraji, velike teme / Eriksen, Thomas Hylland	135	44	/ ⁴⁰
35041885	Small places, large issues / Eriksen, Thomas Hylland	0	0	128
234596096	Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod / Monaghan, John; Just, Peter	128	39	/ ⁴¹
13865618	Social and cultural anthropology: a very short introduction / Monaghan, John; Just, Peter	9	1	147
125297920	Temelji politične znanosti / Della Porta. Donatella	218	195	/ ⁴²

³⁵ Pridobili smo izpis za obdobje 1. 10. 2016 – 30. 9. 2017 in izpis za obdobje 1. 10. 2023 – 30. 9. 2024.

³⁶ V Preglednici 9 COBISS.SI-ID velja samo za tiskane izvode.

³⁷ Portal Zebra še ni bil vzpostavljen.

³⁸ Zebra že ustaljeno deluje.

³⁹ Stolpec "Št. dostopov v Zebri" je informativne narave.

⁴⁰ V portalu Zebra učbenik obstaja samo v angleškem jeziku.

⁴¹ Glej op. 40.

⁴² Učbenik ni dostopen v Zebri.

223173632	Sociologija: teme in pogledi / Haralambos, Michael; Holborn, Martin	60	3	/ ⁴³
30778717	Sociology: a global introduction / Macionis, John J.; Plummer, Ken	77	76	599

Preglednica 9 prikazuje število transakcij tiskanih učbenikov pred Zebro in ko je portal Zebra že deloval. S temi podatki smo želeli oceniti vpliv portala Zebra na izposajo tiskanih učbenikov (tistih, ki so dostopni tudi v Zebri). V rezultatih izstopata zadnja dva učbenika: *Sociologija: teme in pogledi*, kjer je opazen občuten padec izposoje (s 60 na zgolj 3), čeprav tega učbenika ni v Zebri, in *Sociology: a global introduction*, kjer praktično ni razlike v številu transakcij (77 in 76) za tiskani učbenik, čeprav študenti intenzivno dostopajo do elektronske različice le-tega. V poglavju 5.1 (Stroškovna učinkovitost nabave elektronskih učbenikov) bomo to dodatno komentirali. Sicer pa opazimo približno 10 %⁴⁴ padec št. transakcij pri učbeniku *Temelji politične znanosti*, ob dejstvu, da v Zebri ni elektronske verzije tega učbenika. Pri dveh obveznih učbenikih *Majhni kraji, velike teme* in *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod* za temeljni predmet Socialna in kulturna antropologija, ki imata dostopno elektronsko verzijo v Zebri, pa je jasno viden občuten padec (za 67,41 %⁴⁵ in za 70,80 %⁴⁶) št. transakcij, ob opaznem⁴⁷ številu elektronskih dostopov v Zebri (128 in 147)⁴⁸.

4 RAZISKAVA O DOSTOPU, UPORABI IN ZADOVOLJSTVU ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA DRUŽBENE VEDE S PORTALOM ZEBRA

Z raziskavo smo želeli ugotoviti, kako so študenti FDV zadovoljni s portalom Zebra, kako dostopajo do portala in zakaj uporabljajo digitalno knjižnico študijskih gradiv. Za ta namen smo izvedli anketo z orodjem EnKlikAnketa (1KA), ki se je izvajala od 3. 2. 2025 do 21. 2. 2025.

⁴³ Glej op. 42.

⁴⁴ Razlika v številu transakcij je 23, kar je 10,55 % od 218.

⁴⁵ Za tiskani učbenik *Majhni kraji, velike teme* izposoja pade za 67,41 %.

⁴⁶ Za tiskani učbenik *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod* izposoja pade za 70,80 %. Tukaj smo v izračunih sešteli transakcije za tiskani učbenik v slovenščini s tiskanim v angleščini.

⁴⁷ Število elektronskih dostopov je primerljivo s številom izposoj tiskane verzije pred vzpostavitvijo Zebre.

⁴⁸ V Zebri imamo ta dva učbenika dostopna samo v angleškem jeziku.

4.1 METODOLOGIJA

Za namene raziskave smo uporabili kvantitativno metodo anketiranja in kvalitativno metodo oblikovanja fokusne skupine. Ciljno populacijo raziskave so predstavljali študenti FDV, ki se izobražujejo na visokošolskih študijskih programih prve in druge stopnje. Fokusno skupino je sestavljalo šest študentov, ki so izpolnjevali pilotni anketni vprašalnik. Pri sestavljanju vprašalnika v 1KA smo upoštevali predloge fokusne skupine. Za izbiro respondentov smo uporabili priložnostni vzorec. Vabila za izpolnjevanje anketnega vprašalnika so bila poslana po elektronski pošti vsem vpisanim študentom prve in druge stopnje. Študenti FDV so bili k izpolnjevanju ankete povabljeni tudi v prostorih ODKJG.

Uporabili smo polstrukturiran vprašalnik s 23 vprašanji (Priloga 1), na katera je v celoti odgovorilo 77 študentov. V analizi smo upoštevali še odgovore 6 študentov, ki so vprašalnik delno izpolnili. Velikost vzorca je $n = 83$.

Vprašanja so bila razdeljena na 5 vsebinskih sklopov:

- Podatki o študentu (3 vprašanja);
- Dostop in uporaba elektronskega študijskega gradiva (5 vprašanj, od tega 3 dostopna glede na predhodne odgovore);
- Uporaba portala Zebra (7 vprašanj, na katera so odgovarjali respondenti, ki so v predhodnem sklopu odgovorili, da uporabljajo portal Zebra);
- Mnenje o portalu Zebra (5 vprašanj, dostopnih glede na predhodne odgovore);
- Predlogi za izboljšave portala Zebra (3 vprašanja, dostopna glede na predhodne odgovore).

Vprašanja so bila zaprtega in odprtega tipa. Vprašanj odprtega tipa ni mogoče kvantitativno obdelati, zato smo jih obdelali kvalitativno (to so vsa 3 vprašanja iz sklopa "Predlogi za izboljšave portala Zebra").

4.2 REZULTATI

4.2.1 Podatki o študentu

Preglednica 10: Stopnja študija ($n = 77$)

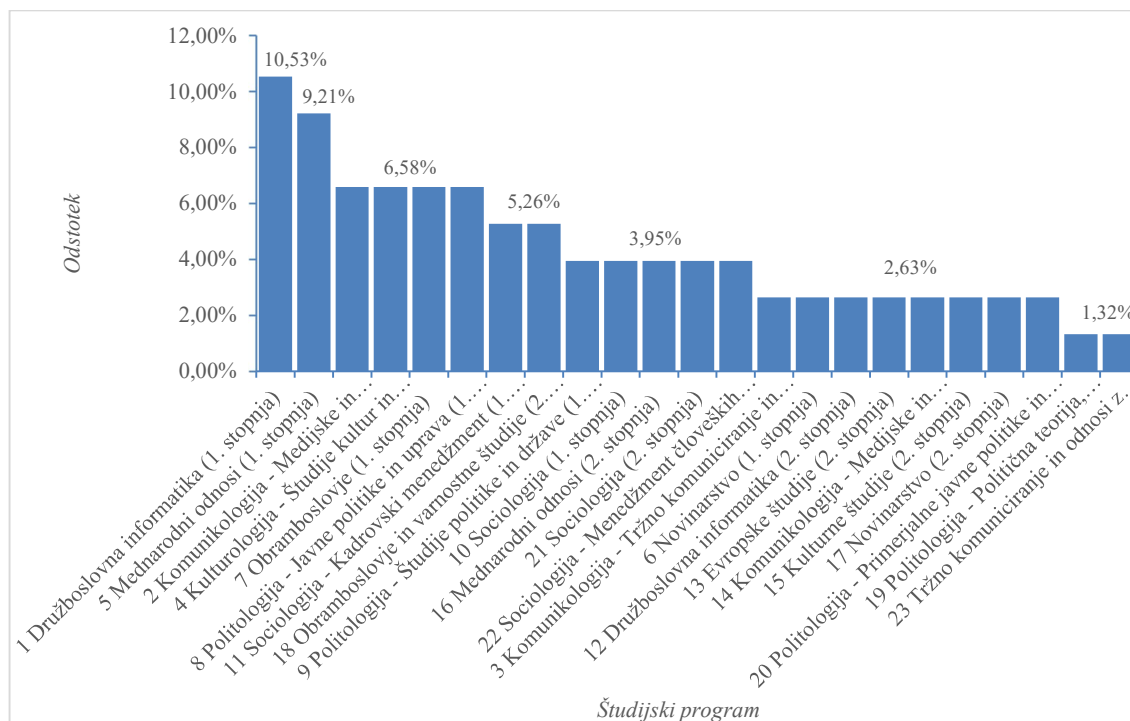
	Št. respondentov	Delež (%)
1 Dodiplomski študij 1. stopnje	49	63,64 %
2 Magistrski študij 2. stopnje	28	36,36 %

Na vprašanje o stopnji študija je odgovorilo 77 respondentov (Preglednica 10). Na prvi stopnji jih študira približno dve tretjini (63,64 %), na drugi stopnji pa približno tretjina (36,36 %).

Preglednica 11: Študijski programi respondentov ($n = 76$)

	Št. respondentov	Delež (%)
1 Družboslovna informatika (1. stopnja)	8	10,53 %
2 Komunikologija - Medijske in komunikacijske študije (1. stopnja)	5	6,58 %
3 Komunikologija - Tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi (1. stopnja)	2	2,63 %
4 Kulturologija - Študije kultur in ustvarjalnosti (1. stopnja)	5	6,58 %
5 Mednarodni odnosi (1. stopnja)	7	9,21 %
6 Novinarstvo (1. stopnja)	2	2,63 %
7 Obramboslovje (1. stopnja)	5	6,58 %
8 Politologija - Javne politike in uprava (1. stopnja)	5	6,58 %
9 Politologija - Študije politike in države (1. stopnja)	3	3,95 %
10 Sociologija (1. stopnja)	3	3,95 %
11 Sociologija - Kadrovske menedžment (1. stopnja)	4	5,26 %
12 Družboslovna informatika (2. stopnja)	2	2,63 %
13 Evropske študije (2. stopnja)	2	2,63 %
14 Komunikologija - Medijske in komunikacijske študije (2. stopnja)	2	2,63 %
15 Kulturne študije (2. stopnja)	2	2,63 %
16 Mednarodni odnosi (2. stopnja)	3	3,95 %
17 Novinarstvo (2. stopnja)	2	2,63 %
18 Obramboslovje in varnostne študije (2. stopnja)	4	5,26 %
19 Politologija - Politična teorija, globalizacijske in strateške študije (2. stopnja)	1	1,32 %
20 Politologija - Primerjalne javne politike in uprava (2. stopnja)	2	2,63 %
21 Sociologija (2. stopnja)	3	3,95 %

22 Sociologija - Menedžment človeških virov, znanja in organizacij (2. stopnja)	3	3,95 %
23 Tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi (2. stopnja)	1	1,32 %

Slika 3: Delež respondentov po študijskih programih v padajočem vrstnem redu

Preglednica 12: Respondenti po stopnji študija in letniku ($n = 76$)⁴⁹

	Št. respondentov	Delež (%)
1. st. / 1. letnik	21	27,63 %
1. st. / 2. letnik	12	15,79 %
1. st. / 3. letnik	12	15,79 %
1. st. / absolvent	4	5,26 %
2. st. / 1. letnik	14	18,42 %
2. st. / 2. letnik	8	10,53 %
2. st. / absolvent	5	6,58 %

Na Sliki 3 so prikazani deleži respondentov, ki so izpolnili anketo, po njihovih študijskih programih. Vrednosti smo izračunali iz podatkov v Preglednici 11. Največji delež študentov, ki so izpolnili anketni vprašalnik, je vpisanih na prvo stopnjo Družboslovne informatike

⁴⁹ Rezultati v Preglednici 12 se za slab (0,83 %) odstotek razlikujejo od rezultatov v Preglednici 10, ker vzorec respondentov, ki so odgovorili na ti dve vprašanji, ni bil identičen.

(10,53 %). Najmanjši delež pa jih je vpisanih na drugo stopnjo Politologije – Politična teorija in na drugo stopnjo Tržnega komuniciranja (1,32 %).

V Preglednici 12 so prikazani deleži respondentov, ki so izpolnili vprašalnik, po stopnji in letniku študija. Največ respondentov (27,63 %) prihaja iz prvega letnika, prve stopnje študija. Najmanj respondentov (5,26 % in 6,58 %) pa je absolventov na obeh stopnjah študija.

4.2.2 Dostop in uporaba elektronskega študijskega gradiva

V tem sklopu vprašanj smo želeli ugotoviti, kako študenti FDV uporabljajo elektronsko študijsko gradivo in na kakšen način dostopajo do elektronskih učbenikov.

Preglednica 13: Oblika predpisanega študijskega gradiva, ki ga respondenti raje uporabljajo ($n = 83$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Tiskano gradivo	36	43,37 %
Elektronsko gradivo	47	56,63 %

Iz Preglednice 13 je razvidno, da respondenti za potrebe svojega študija, nekoliko raje uporabljajo elektronsko gradivo (56,63 %), kot pa tiskano (43,37 %).

Preglednica 14: Spletna mesta za dostop do elektronskega študijskega gradiva ($n = 83$, možnih več odgovorov)

	Št. respondentov	Delež (%)
V portalu Zebra	57	68,67 %
V katalogu učbenikov FDV na spletni strani Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja (ODKJG) ⁵⁰	16	19,28 %
V seznamu literature v učnem načrtu predmeta	48	57,83 %
Na portalu Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani (DiKUL)	36	43,37 %
V skupnem katalogu slovenskih knjižnic COBISS Plus	23	27,71 %
Drugo:	8	9,64 %
Ne dostopam do elektronskega študijskega gradiva	2	2,41 %

Pri vprašanju “Na katerih spletnih mestih dostopate do elektronskega študijskega gradiva” je bilo možnih več odgovorov. Podatki v Preglednici 14 kažejo, da dobri dve tretjini (68,67 %)

⁵⁰ V katalogu učbenikov FDV lahko študenti do elektronskih izdaj dostopajo preko povezav, ki ne vodijo nujno v portal Zebra (npr. neposredno na spletno stran založnika: Taylor & Francis).

respondentov do elektronskih učbenikov dostopa preko portala Zebra. Več kot polovica (57,83 %) dostopa do elektronskih gradiv preko seznamov učne literature, slaba polovica (43,37 %) pa preko portala Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani (DiKUL). Nizek delež (2,41 %) respondentov ne dostopa do elektronskih študijskih gradiv, približno desetina (9,64 %) pa jih je navedlo še druga spletna mesta, npr. Google Scholar, JSTOR, LibGen idr.

Preglednica 15: Seznanjenost s portalom Zebra ($n = 81$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Da	78	96,30 %
Ne	3	3,70 %

Na vprašanje “Ali poznate portal Zebra” (Preglednica 15) je odgovarjalo 24 respondentov. Tem smo v vzorec prišteli še 57 tistih, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili, da do učbenikov dostopajo v Zebri (Preglednica 14). Rezultati kažejo, da portal Zebra poznajo skoraj vsi respondenti (96,30 %).

Preglednica 16: Vir informacij o portalu Zebra ($n = 78$, možnih več odgovorov)

	Št. respondentov	Delež (%)
Na pripravljalnih dnevih FDV (PREP FDV)	36	46,15 %
Pri predavanjih na FDV	50	64,10 %
Od osebja v knjižnici FDV (ODKJG)	4	5,13 %
Na spletni strani ODKJG	8	10,26 %
Na spletni strani FDV	32	41,03 %
Od kolegov študentov	22	28,21 %
Od tutorjev	15	19,23 %
Drugo:	1	1,28 %

Na vprašanje “Kje ste izvedeli za portal Zebra” so odgovarjali respondenti, ki so odgovorili, da poznajo portal Zebra (Preglednica 16). Največ (64,10 %) jih je odgovorilo, da so za Zebro izvedeli na predavanjih. Nekaj manj kot polovica (46,15 %) jih je za Zebro izvedela na PREP FDV⁵¹, malenkost manj (41,03 %) pa še na spletni strani FDV. Samo en respondent je podal odgovor “Drugo” in pojasnil, da ja Zebro izvedel ob plačilu vpisnine.

⁵¹ Na pripravljalnih dnevih FDV (PREP FDV) se študentom, ki so se vpisali v 1. letnik prve stopnje študija, predstavi sama fakulteta ter med drugim tudi knjižnica, kjer se seznani z možnostmi dostopa do študijske literature.

Preglednica 17: Prijava respondentov v portal Zebra ($n = 78$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Da	75	96,15 %
Ne	3	3,85 %

Skoraj vsi (96,15 %) respondenti, ki poznajo Zebro, so se že prijavili v portal (Preglednica 17). Samo trije (3,85 %) Zebre še niso preizkusili.

4.2.3 Uporaba portala Zebra

V tem sklopu vprašanj smo želeli ugotoviti, kako študenti uporabljajo portal Zebra. V vzorec smo zajeli respondente, ki poznajo Zebro in so se že prijavili v portal ($n = 75$).

Preglednica 18: Naprava s katero se običajno dostopa do portala Zebra ($n = 75$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Namizni oz. prenosni računalnik	57	76,00 %
Tablični računalnik (tablica)	10	13,33 %
Mobilni telefon	5	6,67 %
Ne uporabljam Zebre	3	4,00 %

Najprej nas je zanimalo, s katero napravo respondenti običajno dostopajo do Zebre. Odgovori na to vprašanje so podani v Preglednici 18. Največ respondentov (76,00 %) jih do Zebre dostopa preko računalnika. Petina (20,00 %⁵²) jih za dostop uporablja tablico ali mobilni telefon. Samo trije (4,00 %) respondenti pa Zebre ne uporabljajo.

Preglednica 19: Običajna vstopna točka za dostop do portala Zebra ($n = 75$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Spletna stran knjižnice FDV (ODKJG)	0	0,00 %
Portal Moj FDV	47	62,67 %
Spletni iskalnik (npr. Google)	16	21,33 %
Do Zebre dostopam neposredno (bližnjica v brskalniku oz. URL)	9	12,00 %
Drugo:	0	0,00 %
Ne uporabljam Zebre	3	4,00 %

⁵² Vsota 13,33 % + 6,67 %.

Največ respondentov (62,67 %) dostopa do Zebre preko portala Moj FDV, sledijo tisti (21,33 %), ki do Zebre dostopajo preko spletnih iskalnikov, npr. Google. Ostali (12,00 %) pa do Zebre dostopajo neposredno, npr. preko bližnjic (Preglednica 19).

Preglednica 20: Pogostost dostopanja do portala Zebra ($n = 75$)

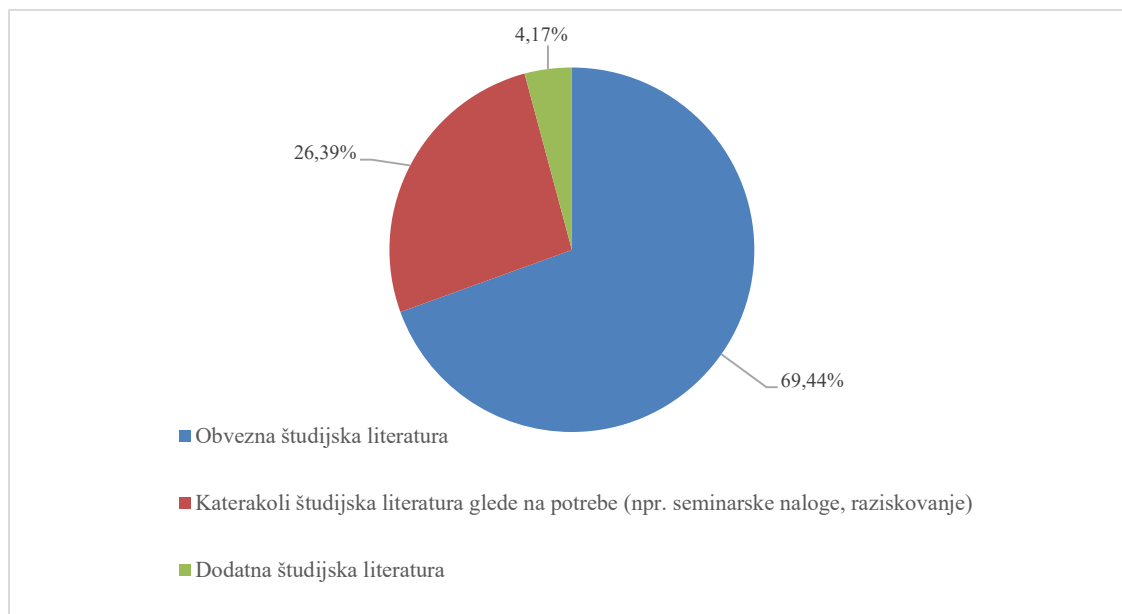
	Št. respondentov	Delež (%)
Nekajkrat letno	30	40,00 %
Enkrat mesečno	11	14,67 %
Večkrat mesečno	21	28,00 %
Enkrat tedensko	3	4,00 %
Večkrat tedensko	6	8,00 %
Vsak dan	1	1,33 %
Ne uporabljam Zebre	3	4,00 %

Podatki v Preglednici 20 kažejo, da dve petini (40,00 %) respondentov do Zebre dostopa nekajkrat na leto. Sledijo tisti (28,00 %), ki do Zebre dostopajo večkrat mesečno. Skoraj desetina (8,00 %) jih do Zebre dostopa večkrat tedensko. Trije (4,00 %) respondenti pa Zebre ne uporabljajo.

Preglednica 21: Vrsta študijske literature do katere se običajno dostopa v Zebri ($n = 72$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Obvezna študijska literatura	50	69,44 %
Dodatna študijska literatura	3	4,17 %
Katerakoli študijska literatura glede na potrebe (npr. seminarske naloge, raziskovanje)	19	26,39 %
Drugo:	0	0,00 %

Za izdelavo Preglednice 21 smo iz vzorca izločili tri respondente, ki Zebre ne uporabljajo, da smo dobili bolj razumljive deleže gradiva, do katerega študenti v Zebri običajno dostopajo. Iz preglednice je razvidno, da več kot dve tretjini (69,44 %) respondentov običajno v Zebri dostopa do obvezne študijske literature, sledijo jim tisti (26,39 %), ki v Zebri dostopajo do gradiv, ki jih uporabljajo za izdelavo seminarskih in drugih raziskovanih nalog. Samo trije (4,17 %) respondenti pa običajno v Zebri dostopajo do dodatne študijske literature.

Slika 4: Vrsta študijske literature do katere se običajno dostopa v Zebri ($n = 72$)

Slika 4 grafično prikazuje deleže iz Preglednice 21, pri čemer smo vrednosti uredili v padajočem vrstnem redu.

Preglednica 22: Uporaba možnosti izvoza določenega števila strani iz gradiva v Zebri⁵³ ($n = 75$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Da	44	58,67 %
Ne	15	20,00 %
Ne poznam možnosti izvoza	16	21,33 %

Preglednica 22 prikazuje, da več kot polovica (58,67 %) respondentov pozna možnost izvoza iz Zebre dela vsebine učbenikov in to možnost tudi uporablja. Dobra petina (21,33 %) pa jih možnosti izvoza sploh ne pozna.

⁵³ Na portalu Zebra je pri nekaterih gradivih omogočen časovno omejen (dnevno) izvoz dela vsebine.

Preglednica 23: Uporaba možnosti dodajanja opomb na gradivih v formatu PDF v Zebri⁵⁴ ($n = 75$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Da	8	10,67 %
Ne	47	62,67 %
Ne poznam možnosti dodajanja opomb	20	26,67 %

Podatki v Preglednici 23 kažejo, da slabi dve tretjini (62,67 %) respondentov ne uporablja možnosti dodajanja opomb v Zebri. To možnost pa uporablja približno desetina (10,67 %) respondentov.

Preglednica 24: Ocena časa samodejne odjave iz Zebre zaradi neaktivnosti⁵⁵ ($n = 75$)

	Št. respondentov	Delež (%)
Čas je prekratek	47	62,67 %
Čas je ustrezen	13	17,33 %
Čas je predolg	0	0,00 %
Ne morem oceniti	15	20,00 %

Noben respondent ni mnenja, da je čas samodejne odjave iz Zebre zaradi neaktivnosti predolg (Preglednica 24). Slaba petina (17,33 %) jih meni, da je čas ustrezen in slabi dve tretjini (62,67 %), da je ta čas prekratek.

4.2.4 Mnenje o portalu Zebra

Na ta sklop anketnih vprašanj je odgovarjalo 73 respondentov, vsi poznajo Zebro in dostopajo do elektronskih gradiv. Veljavni vzorec je po posameznih vprašanjih manjši, ker niso vsi veljavno odgovorili (ali niso odgovorili, ali niso mogli oceniti postavljenih trditev).

⁵⁴ Uporabniki Zebre imajo možnost, da v učbenike, ki so v formatu PDF, dodajajo opombe, ki so vidne samo avtorju opombe.

⁵⁵ Čas neaktivnosti je postavljen na 20 minut.

Preglednica 25: Pomembnost možnosti dostopa do e-učbenikov v Zebri ($n = 68$)

	Št. respondentov	Delež (%)	Likertova lestvica
1 Zelo nepomembna	7	10,29 %	1
2 Nepomembna	4	5,88 %	2
3 Niti pomembna niti nepomembna	5	7,35 %	3
4 Pomembna	21	30,88 %	4
5 Zelo pomembna	31	45,59 %	5
Povprečje	-	-	$3,96 \pm 1,30$

V Preglednici 25 so predstavljeni rezultati mnenja respondentov o pomembnosti dostopa do elektronskih učbenikov v Zebri. Zaradi bolj relevantnih rezultatov smo iz vzorca izločili pet respondentov, ki so odgovorili "Ne morem oceniti". Slaba polovica (45,95 %) respondentov je ocenila možnost dostopa do e-učbenikov kot zelo pomembno, slaba tretjina (30,88 %) jih je to možnost ocenila kot pomembno. Manj kot petini (16,18 %⁵⁶) respondentov se možnost dostopa do elektronskega učnega gradiva zdi nepomembna. Izračuni po Likertovi lestvici kažejo povprečno vrednost pomembnosti dostopa do e-učbenikov v Zebri 3,96 s standardnim odklonom 1,30. Torej vrednost pri posameznih odgovorih (od 1 - "zelo nepomenbna" do 5 - "zelo pomembna") se v povprečju od povprečne vrednosti 3,96 razlikuje za 1,30 bodisi v negativno ali pozitivno smer. Ob upoštevanju negativnega standardnega odklona še vedno dobimo vrednost nad polovico (2,66), v primeru pozitivnega standardnega odklona pa dobimo vrednost 5,2 , ki presega 5, tj. najvišjo na Likertovi lestvici. To pomeni, da respondenti ocenjujejo možnost dostopa do e-učbenikov v Zebri kot "pomembno" s tendenco k "zelo pomembno".

Preglednica 26: Zadovoljstvo z razpoložljivostjo gradiva v Zebri ($n = 69$)

	Št. respondentov	Delež (%)	Likertova lestvica
1 Sem zelo nezadovoljen	10	14,49 %	1
2 Nisem zadovoljen	12	17,39 %	2
3 Nisem niti zadovoljen niti nezadovoljen	15	21,74 %	3
4 Sem zadovoljen	27	39,13 %	4
5 Sem zelo zadovoljen	5	7,25 %	5
Povprečje	-	-	$3,07 \pm 1,20$

⁵⁶ Vsota deležev "Zelo nepomembna" in "Nepomembna".

Pri vprašanju o zadovoljstvu z razpoložljivostjo gradiva v Zebri (Preglednica 26) smo iz vzorca izločili štiri respondente, ki so odgovorili "Ne morem oceniti". Največ (39,13 %) respondentov je z razpoložljivostjo gradiva zadovoljnih, sledijo tisti (21,74 %), ki niso niti zadovoljni in niti nezadovoljni. Skoraj tretjina (31,88 %⁵⁷) respondentov pa je nezadovoljnih z razpoložljivostjo gradiva v Zebri. Povprečna vrednost po Likertu je 3,07 s standardnim odklonom 1,20, kar pomeni, da je tendenca povprečne vrednosti zadovoljstva z gradivom neodločnost respondentov med nezadovoljstvom in zadovoljstvom.

Preglednica 27: Mnenje o pokritosti študijskega gradiva v Zebri za študijske predmete ($n = 62$)

	Št. respondentov	Delež (%)	Likertova lestvica
1 Sploh ne pokriva	3	4,84 %	1
2 Nezadostno pokriva	21	33,87 %	2
3 Pokriva v zadostni meri	32	51,61 %	3
4 Popolnoma pokriva	6	9,68 %	4
Povprečje	-	-	2,66 ± 0,72

V Preglednici 27 so predstavljeni rezultati o mnenju respondentov o pokritosti gradiva v Zebri glede na njihove študijske predmete. Iz vzorca smo izločili 11 respondentov, ki so odgovorili "Ne morem oceniti". Ta preglednica nima možnosti nevtralnega odgovora, posledično imamo sodo Likertovo lestvico. Malenkost več kot polovica (51,61 %) respondentov meni, da je pokritost gradiva v Zebri po študijskih predmetih zadostna, tretjina (33,87 %) jih meni, da je pokritost nezadostna in skoraj desetina (9,68 %) jih meni, da je pokritost po študijskih predmetih popolna. Izračuni po Likertovi lestvici kažejo povprečno vrednost pokritosti po predmetih 2,66 s standardnim odklonom 0,72, kar pomeni nagibanje k mnenju o zadostni pokritosti gradiva v Zebri po študijskih predmetih.

⁵⁷ Vsota deležev "Sem zelo nezadovoljen" in "Nisem zadovoljen".

Preglednica 28: Strinjanje s trditvami

Likertova lestvica	1	2	3	4	5	Povprečje
	Sploh se ne strinjam	Deloma se ne strinjam	Niti se strinjam niti se ne strinjam	Se strinjam	Popolnoma se strinjam	<i>n</i>
Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na moj študijski uspeh.	9	2	19	30	9	69
Delež (%)	13,04 %	2,90 %	27,54 %	43,48 %	13,04 %	3,41 ± 1,16
Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na učinkovitost (hitrost) študija.	5	4	19	30	11	69
Delež (%)	7,25 %	5,80 %	27,54 %	43,48 %	15,94 %	3,55 ± 1,06
Zaradi dostopa do študijskega gradiva v Zebri manj obiskujem knjižnico.	19	9	13	15	13	69
Delež (%)	27,54 %	13,04 %	18,84 %	21,74 %	18,84 %	2,91 ± 1,48
Dostop do študijskega gradiva v Zebri mi ne ustreza, ker rajši berem tiskano gradivo.	19	20	14	11	4	68
Delež (%)	27,94 %	29,41 %	20,59 %	16,18 %	5,88 %	2,43 ± 1,22

Preglednica 28 (velikosti vzorcev po posameznih trditvah se razlikujejo) prikazuje mnenje respondentov o vplivu portala Zebra na njihov študij in na njihovo obiskovanje knjižnice.

S trditvijo “Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na moj študijski uspeh.” se strinja več kot dve petini (43,48 %) respondentov, sledijo jim neodločeni (27,54 %) respondenti. Delež tistih, ki se popolnoma strinjajo (13,04 %) in tistih, ki se sploh ne strinjajo (13,04 %) s to trditvijo je identičen. Likertovo povprečje znaša 3,41 s standardnim odklonom 1,16, kar kaže rahlo tendenco k neodločenim respondentom.

S trditvijo “Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na učinkovitost (hitrost) študija.” se strinja več kot dve petini (43,48 %) respondentov, ki jim zopet sledijo neodločeni

(27,54 %) respondenti. S trditvijo se popolnoma strinja 11 (15,94 %) respondentov. Sploh pa se s to trditvijo ne strinja manj kot desetina (7,25 %) respondentov. Izračuni po Likertu kažejo povprečje 3,55 in standardni odklon 1,06, kar pomeni rahlo tendenco k strinjanju s trditvijo.

S trditvijo "Zaradi dostopa do študijskega gradiva v Zebri manj obiskujem knjižnico." se sploh ne strinja več kot četrtina (27,54 %) respondentov, nekaj več kot petina (21,74 %) se jih s to trditvijo strinja, popolnoma pa se s trditvijo strinja slaba petina (18,84 %) respondentov. Likertovo povprečje 2,91 s standardnim odklonom 1,48 kaže tendenco k neodločenim respondentom.

S trditvijo "Dostop do študijskega gradiva v Zebri mi ne ustreza, ker rajši berem tiskano gradivo." se ne strinja slaba tretjina (29,41 %) respondentov, podoben delež (27,94 %) se popolnoma ne strinja s to trditvijo, petina (20,59 %) respondentov pa je glede te trditve neodločenih. Povprečna vrednost po Likertu je 2,43 in standardni odklon 1,22, kar kaže na rahlo tendenco k nestrinjanju s to trditvijo.

Preglednica 29: Ocena dostopnosti študijskega gradiva v Zebri pri temeljnih predmetih na prvi stopnji

	Ni dostopno	Je delno dostopno	Je dostopno v celoti	Nisem uporabil gradiva v Zebri pri tem predmetu	<i>n</i>
Socialna in kulturna antropologija	3	12	7	33	55
	5,45 %	21,82 %	12,73 %	60,00 %	
Temelji komunikologije	6	13	11	29	59
	10,17 %	22,03 %	18,64 %	49,15 %	
Temelji politologije	10	17	6	30	63
	15,87 %	26,98 %	9,52 %	47,62 %	
Uvod v sociologijo	3	17	16	29	65
	4,62 %	26,15 %	24,62 %	44,62 %	
Povprečje	11,36 %	24,60 %	18,63 %	50,64 %	

Preglednica 29 prikazuje mnenje študentov o dostopnosti gradiva v Zebri za pokritost temeljnih predmetov pri prvostopenjskem študiju na FDV. Velikosti vzorcev se razlikujejo glede na predmet. Iz vzorcev smo izločili respondente, ki specifičnega predmeta niso obiskovali.

Za predmet *Socialna in kulturna antropologija* več kot polovica (60,00 %) respondentov ni uporabljala gradiva v Zebri, približno petina (21,82 %) jih meni, da je gradivo v Zebri za ta

predmet delno dostopno, dobra desetina (12,73 %) jih meni, da je gradivo dostopno v celoti. Trije (5,45 %⁵⁸) respondenti pa so mnenja, da v Zebri ni dostopnega gradiva za ta predmet.

Za predmet *Temelji komunikologije* skoraj polovica (49,15 %) respondentov ni uporabljalo gradiva v Zebri, nekaj več kot petina (22,03 %) jih meni, da je gradivo za ta predmet delno dostopno, skoraj petina (18,64 %) pa jih meni, da je to gradivo dostopno v celoti. Desetina (10,17 %) jih je mnenja, da gradivo za ta predmet v Zebri ni dostopno.

Za predmet *Temelji politologije* skoraj polovica (47,62 %) respondentov ni uporabljala gradiva v Zebri, približno četrtina (26,98 %) jih meni, da je gradivo za ta predmet v Zebri delno dostopno, približno desetina (9,52 %) pa jih ocenjuje, da je to gradivo v Zebri dostopno v celoti. Delež tistih, ki menijo, da ustrezno gradivo v Zebri ni dostopno, znaša 15,87 %.

Za predmet *Uvod v sociologijo* dobri dve petini (44,62 %) respondentov ni uporabljala gradiva v Zebri, četrtina (26,15 %) jih meni, da je to gradivo v Zebri delno dostopno, prav tako četrtina (24,62 %) jih je mnenja, da je gradivo v celoti dostopno, trije (4,62 %⁵⁹) respondenti pa menijo, da ustrezno gradivo v Zebri ni dostopno.

4.2.5 Predlogi za izboljšave portala Zebra

V ta sklop vprašanj smo vključili tri odprta vprašanja o prednostih in slabostih portala Zebra, o razlogih, zakaj portala Zebra respondenti ne uporabljajo in o predlogih za izboljšave portala.

Na vprašanje "Opišite, kaj vam je pri dostopu in uporabi portala Zebra všeč" so odgovarjali samo respondenti, ki poznajo Zebro, so se že prijavili v portal in Zebro tudi uporabljajo pri svojem študiju. Takih respondentov je bilo 27, ki so podali 23 relevantnih⁶⁰ mnenj. Respondentom je najbolj všeč, da lahko do Zebre dostopajo izven delovnega časa knjižnice in od koderkoli (takih mnenj je šest). Sledi pet mnenj, ki jim je všeč razpoložljivost gradiva (npr. kadar so tiskani izvodi izposojeni). Štiri mnenja izražajo zadovoljstvo s preglednostjo portala, in tri z možnostjo dostopa do posamičnih delov gradiva (npr. omogočen izvoz samo tistih delov, ki so potrebni za opravljanje izpita). Pridobili smo dve pozitivni mnenji glede izgleda uporabniškega vmesnika in po eno pozitivno mnenje: o pokritosti celotnega predmeta z e-gradivi, o organiziranosti gradiva po predmetih in o omogočenem dostopu iz Moj FDV.

⁵⁸ Izračun glede na $n = 55$.

⁵⁹ Izračun glede na $n = 65$.

⁶⁰ Izločena mnenja so bodisi prazna ali nesmiselna (npr. digitalna vsebina).

Na vprašanje “Opišite, kaj vas pri dostopu in uporabi portala Zebra moti oz. kaj bi želeli spremeniti” so odgovarjali respondenti, ki so imeli omogočeno to možnost po enakih kriterijih kot tisti, ki so podali pozitivno mnenje.⁶¹ Pri tem vprašanju smo pridobili 31 relevantnih mnenj oz. predlogov. Največ mnenj (takih je osem) izraža nezadovoljstvo z omejitvijo števila dnevnega izvoza strani. Sedem mnenj izraža željo po večji pokritosti učne literature, štiri mnenja izražajo nezadovoljstvo z omejitvijo števila hkratnih uporabnikov istega izvoda, prav tako štiri pa si želijo daljši čas samodejne odjave zaradi neaktivnosti. Dve mnenji izražata nezadovoljstvo z nezmožnostjo izvoza za določena gradiva, ravno tako dve pa kritizirata uporabniški vmesnik (preveč kompleksno brskanje in premalo uporabniških funkcij). Po eno mnenje pa izraža potrebo: po OCR iskanju, po pojasnilih o potrebnih dodatnih prijavah za dostop do nekaterih gradiv (npr. gradiva, ki so dostopna samo na portalu založnika) in po natančnejših navodilih za uporabo portala Zebra. Ravno tako eno mnenje pa izraža nezadovoljstvo s ceno za dostop do Zebre (predrago⁶²).

Na vprašanje “Zakaj ne uporabljate portala Zebra?” so odgovarjali respondenti ki se nikoli niso prijavili v portal Zebra ali pa Zebre ne uporabljajo. Pri tem vprašanju smo dobili tri odgovore. Vsi trije izražajo, da nimajo potrebe po uporabi Zebre, ker uporabljajo druge vire za dostop do učne literature (npr. prosojnice, zapiski).

5 RAZPRAVA

5.1 STROŠKOVNA UČINKOVITOST NABAVE ELEKTRONSKIH UČBENIKOV

Stroškovno učinkovitost nabave elektronskih učbenikov smo primerjali s stroškovno učinkovitostjo nabave tiskanih učbenikov (primerjavo smo izvedli v poglavju 3.3). Za oceno stroškovne učinkovitosti smo uporabili Kazalnika C.1.1 in C.1.2 po Strokovnih standardih (Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice, 2021, str. 56–57). Za izračun kazalnikov smo uporabili formuli: Enačba 1: Kazalnik uspešnosti za tiskani učbenik in Enačba 2: Kazalnik uspešnosti za elektronski učbenik.

⁶¹ Filtri za dostop do vprašanja v 1KA.

⁶² Cena za dostop do Zebre je 20 EUR, ki jo študent poravna ob plačilu vpisnine.

Razprava o stroškovni učinkovitosti nabave elektronskih učbenikov vrednoti hipotezo (H3) predstavljeno v Uvodu in odgovarja na pripadajoči raziskovalni vprašanji (R3 in R4).

Preglednice: 5, 6, 7 in 8 prikazujejo primerjavo kazalnikov uspešnosti med posameznimi tiskanimi in elektronskimi učbeniki za temeljne predmete na prvi stopnji študija na FDV. Po Strokovnih standardih (2021) nižja vrednost kazalnika pomeni večjo stroškovno učinkovitost nabave. Samo Preglednica 7 kaže na možno stroškovno neučinkovitost nabave elektronskega učbenika *Media & culture: mass communication in a digital age* (Kazalnik uspešnosti je 294,13). Eden od razlogov za to je relativno visoka cena elektronskega učbenika (588,26 EUR) in majhno število dostopov do le-tega (Preglednica 3 prikazuje samo 2 dostopa). Nadaljnja analiza tega rezultata je pokazala, da je bil elektronski učbenik (*Media & culture: mass ...*) nabavljen avgusta leta 2024, kar je praktično ob koncu študijskega leta 2023/24, za katero so bili izvedeni izračuni stroškov nabave učbenikov. Torej je preizkus za relevantno oceno učinkovitosti nabave za navedeni elektronski učbenik. Ostale tri primerjave kazalnikov uspešnosti (Preglednice: 5, 6 in 8) vse izražajo večjo stroškovno učinkovitost nabave elektronske verzije kot pa tiskane.

Navedeno govori v prid hipotezi (H3): Večja stroškovna učinkovitost nabave e-učbenikov v primerjavi s tiskanimi izvodi prispeva k optimizaciji stroškov delovanja knjižnice in hkrati se študentom olajša dostop do študijskega gradiva.

Tukaj moramo opozoriti na dejavnik, da nakupi tiskanih izvodov posameznega učbenika običajno niso strošek vsako študijsko leto, pri nekaterih elektronskih učbenikih pa je treba plačevati letno licenčnino za dostope. To odpira prostor za nadaljnje raziskave, ki bi sistematično spremljale stroškovno učinkovitost nabave učbenikov preko več let.

Preglednica 9 prikazuje primerjavo števila izposoj (transakcij) tiskanih učbenikov med študijskima letoma 2016/17, pred vzpostavitvijo portala Zebra in 2023/24, ko je Zebra že ustaljeno delovala. V rezultatih izstopata učbenika *Sociologija: teme in pogledi* in *Sociology: a global introduction*. Pri prvem je opazen občuten padec izposoje, čeprav v Zebri ni elektronske verzije le-tega. To si lahko razlagamo s tem, da študenti za predmet Uvod v sociologijo pretežno uporabljajo učbenik *Sociology: a global introduction*. Pri tem drugem učbeniku pa praktično ni razlike v izposoji, čeprav je opazno relativno visoko število dostopov do elektronske verzije. Ti podatki potrjujejo večjo potrebo po navedenem učbeniku v obeh oblikah. Pri učbenikih *Majhni kraji*, *velike teme* in *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod* je opazen upad

izposoje tiskanih izvodov (za 67,41 % pri "*Majhni kraji, ...*" in za 70,80 % pri "*Socialna in kulturna antropologija: ...*"). Pri tem je opazno število dostopov do teh dveh učbenikov v Zebri (128 in 147). To nam daje pritrdilen odgovor na raziskovalno vprašanje "Ali dostop do elektronskih učbenikov zmanjša izposajo tiskanih učbenikov?" (R3).

Na raziskovalno vprašanje "Ali je nabava elektronskih učbenikov stroškovno učinkovita oz. ali bi za nabavo enakega števila tiskanih izvodov v primerjavi s številom elektronsko dostopnih izvodov porabili več sredstev?" (R4) smo deloma že odgovorili z zagovorom hipoteze o večji stroškovni učinkovitosti (H3). V Preglednicah: 5, 6, 7 in 8 so navedeni stroški nabave za primerljive tiskane in elektronske učbenike. Pri vseh elektronskih učbenikih ne razpolagamo s podatki, koliko stane 1 dostop (samo en uporabnik hkrati), ker se nabavlja tudi licenca "UU", ki pomeni "Unlimited Users" (neomejeno število hkratnih dostopov). Iz licence "UU" ne moremo izračunati cene za en dostop. Dodatno, relevantno primerjavo cen za enako število izvodov v obeh oblikah (tiskana / elektronska) otežuje še dejstvo, da se tiskani izvodi praviloma ne nabavljajo vsako leto v enakem številu in tudi licenčnina za elektronske dostope lahko velja več kot eno leto. Primerjava nabavnih cen v tej nalogi pokriva trenutno stanje izvodov v ODKJG, ki je odraz nabave v več letih. Sicer pa Preglednice (5, ..., 8) navajajo cene (EUR) po učbenikih (tiskani / elektronski): *Majhni kraji, velike teme* (341,39 / 248,76), *Socialna in kulturna antropologija: zelo kratek uvod* (176,97 / 13,58), *Media & culture: mass communication in a digital age* (259,82 / 588,26) in *Sociology: a global introduction* (895,14 / 1.433,84). Na raziskovalno vprašanje (R4) odgovarjamo v dveh delih. Nabava elektronskih učbenikov je stroškovno učinkovita, ne moremo pa potrditi, da bi za nabavo enakega števila tiskanih izvodov porabili več sredstev kot za nabavo elektronskih dostopov. Drugi del odgovora zahteva dodatno analizo nabave za več učbenikov v več letih, kar presega obseg te naloge.

5.2 REZULTATI ANKETE

V razpravi o rezultatih ankete vrednotimo dve hipotezi (H1 in H2) predstavljeni v Uvodu in odgovarjamo na pripadajoči raziskovalni vprašanji (R1 in R2).

Preglednica 14 kaže, da več kot dve tretjini (68,67 %) respondentov dostopa do elektronskega gradiva preko portala Zebra, skoraj vsi respondenti (96,30 %) poznajo portal Zebra in samo 3,70 % jih Zebre ne pozna (Preglednica 15).

Ti rezultati kažejo, da so študenti ustrezno informirani o portalu Zebra (H1). Moramo pa še omeniti, da petina (21,33 %) respondentov (Preglednica 22) ne pozna možnosti izvoza gradiva po straneh in četrtina (26,67 %) ne pozna možnosti dodajanja opomb (Preglednica 23). Tukaj je še prostor za dodatno informiranje študentov o možnostih uporabe portala Zebra.

Na raziskovalno vprašanje "Kako so študenti seznanjeni z možnostjo uporabe portala Zebra in v kolikšni meri ga uporabljajo za dostop do študijske literature?" (R1) pa odgovarjajo sledeči rezultati ankete. Respondenti se v največji meri (64,10 %) seznani s portalom Zebra pri predavanjih FDV, dodatno (46,15 %) so informirani o Zebri še na PREP FDV, na spletni strani FDV (41,03 %) in tudi preko drugih virov (npr. preko kolegov študentov) (Preglednica 16). V Zebro se jih je že prijavilo 96,15 % (Preglednica 17), najpogosteje (40,00 %) dostopajo do Zebre nekajkrat na leto, večkrat mesečno pa jih dostopa do Zebre 28,00 % (Preglednica 20). Tukaj je treba izpostaviti še rezultat, da polovica (50,64 %) respondentov na prvi stopnji študija na FDV, do gradiva za štiri temeljne predmete ne dostopa preko portala Zebra (Preglednica 29). To si lahko razlagamo s tem, da so temeljni predmeti na FDV zadostno pokriti s tiskanimi viri in da študenti začetnega letnika še niso vajeni uporabljati portal Zebra.

Izračunano povprečje s standardnim odklonom po Likertu pri vprašanju o pomembnosti možnosti dostopa do e-učbenikov v Zebri kažejo, da je ta možnost za respondente "Pomembna" s tendenco k "Zelo pomembna" (Preglednica 25). Čeprav je pri vprašanju o zadovoljstvu z razpoložljivostjo gradiva v Zebri največ (39,13 %) respondentov zadovoljnih, rezultati po Likertu kažejo na neodločenost respondentov med nezadovoljstvom in zadovoljstvom (Preglednica 26). Izračuni po Likertu pri vprašanju o pokritosti gradiva v Zebri za študijske predmete, ki jih študenti obiskujejo, se nagiba k mnenju o zadostni pokritosti (Preglednica 27). Nadalje je pri odprtem vprašanju o vsečnosti Zebre odgovor, da je respondentom vseh razpoložljivost gradiva na drugem mestu, pri odprtem vprašanju o tem, kaj študente moti pri Zebri, pa je želja o večji pokritosti učne literature ravno tako na drugem mestu (glej poglavje 4.2.5).

Ti rezultati govorijo v prid hipotezi, da večja pokritost z e-učbeniki v Zebri pozitivno vpliva na zadovoljstvo študentov s portalom (H2). Sicer pa rezultati v prid H2 niso tako izraziti kot rezultati v prid H1.

Na raziskovalno vprašanje "Kakšno je mnenje študentov o pokritosti njihovih predmetov z elektronskimi učbeniki v portalu Zebra?" (R2) odgovarjajo rezultati ankete, predstavljeni v Preglednici 27. Rezultati po Likertu o pokritosti gradiva v Zebri za študijske predmete, ki jih študenti obiskujejo, se nagibajo k mnenju o zadostni pokritosti, vendar pa to mnenje respondentov ni preveč izrazito.

6 ZAKLJUČEK

V nalogi opisujemo zgodovina portala Zebra, analizirali smo nabavo elektronskega učnega gradiva in izvedli raziskavo o dostopu, uporabi in zadovoljstvu študentov FDV s portalom Zebra. Za namene raziskave smo uporabili anketo, ki so jo izpolnjevali študenti prve in druge stopnje študija na FDV. Respondente smo izbrali s priložnostnim vzorcem. Potrebno je dodati, da rezultatov raziskave ne moremo neposredno posplošiti na celotno zbirko elektronskih virov v portalu Zebra, saj smo v raziskavi zajeli vzorec učbenikov pri temeljnih predmetih na FDV (gre za štiri naslove, ki so dostopni tako v tiskani kot elektronski obliki).

Pri analizi nabave smo ugotovili, da od študijskega leta 2018/19 do študijskega leta 2024/25 kontinuirano narašča število predpisanih učbenikov, ki so dostopni v Zebri (od 24,61 % do 76,70 %) in pada število predpisanih učbenikov, ki v Zebri niso dostopni (od 75,39 % do 23,30 %). S kazalniki uspešnosti smo izračunali stroškovno učinkovitost nabave obveznih učbenikov v tiskani obliki za tri temeljne predmete (Socialna in kulturna antropologija, Temelji komunikologije in Uvod v sociologijo)⁶³ na prvi stopnji študija na FDV v študijskem letu 2023/24 in stroškovno učinkovitost nabave obveznih učbenikov v elektronski obliki za iste učne predmete v istem študijskem letu. Ocenili smo še vpliv dostopa do elektronskih učbenikov na izposajo tiskanih. Ugotovili smo, da je nabava elektronskih učbenikov stroškovno učinkovita (kazalniki uspešnosti so boljši od tistih za tiskane izvode) in da dostop do elektronskih učbenikov zmanjša izposajo tiskanih učbenikov. Zaradi različnih procesov nabave tiskanega in elektronskega učnega gradiva (avtorske pravice, licenčnine), premajhnega števila primerljivih izvodov in omejitve primerjave na eno študijsko leto pa nismo mogli zanesljivo potrditi (ne moremo posplošiti rezultatov), da bi za nabavo enakega števila tiskanih izvodov porabili več sredstev kot za nabavo elektronskih dostopov.

⁶³ Za obvezne učbenike pri predmetu Temelji politologije nismo računali kazalnika uspešnosti, ker za ta predmet v Zebri ni dostopnih učbenikov in ni mogoča stroškovna primerjava z nabavo elektronskih učbenikov.

Analiza rezultatov raziskave o dostopu, uporabi in zadovoljstvu študentov FDV s portalom Zebra pa je pokazala, da dve tretjini študentov dostopa do elektronskega učnega gradiva preko portala Zebra in da skoraj vsi študenti poznajo Zebro. Največ študentov se o Zebri seznani pri predavanjih, v Zebro pa so se že prijavili skoraj vsi študenti. To kaže, da so študenti ustrezno informirani o portalu Zebra. Nadalje študenti ocenjujejo pomembnost možnosti dostopa do e-učbenikov kot "pomembno" s tendenco k "zelo pomembno". Pri zadovoljstvu z razpoložljivostjo gradiva v Zebri so študenti izrazili neodločenost med nezadovoljstvom in zadovoljstvom, pri pokritosti gradiva v Zebri za študijske predmete, ki jih obiskujejo, pa se nagibajo k mnenju o zadostni pokritosti. Študentom je najbolj všeč dostopnost (24/7) gradiva v Zebri, čemur sledi razpoložljivost (npr. kadar so vsi tiskani izvodi izposojeni). Pri nezadovoljstvu z Zebro je največ študentov izrazilo omejitev dnevnega izvoza strani, pri željah so izrazili željo po večji pokritosti učne literature, čeprav pokritost predpisane literature skozi leta kontinuirano narašča (v študijskem letu 2024/25 znaša 76,22 %, Slika 1). To potrjuje, da večja pokritost z e-učbeniki v Zebri pozitivno vpliva na zadovoljstvo študentov s portalom.

V dosedanjih anketah ODKJG portal študijskih gradiv Zebra ni bil posebej analiziran. Pričujoča naloga predstavlja prvo raziskavo, ki se osredotoča na uporabo in pomen portala Zebra za študente FDV. Rezultati analize kažejo, da je portal Zebra med študenti uporabljan in priljubljen, kar nakazuje potrebo po nadaljnjem zagotavljanju dostopa do elektronskega učnega gradiva. Za izvedbo relevantne analize stroškovne učinkovitosti bi bilo potrebno načrtno spremljanje nabave učne literature, ki bi vključevalo večje število učbenikov v daljšem časovnem obdobju. Strategija upravljanja zbirke učnega gradiva, ki omogoča trajen in enostaven dostop, daje prostor nadaljnjim raziskavam. V tej nalogi je uporabljen model analize stroškovne učinkovitosti, ki bi lahko bil uporaben tudi za druge knjižnice, ki se soočajo z izzivi nabave e-učbenikov.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Aupič, M. (2023). *Zebra: digitalna knjižnica (portal) študijskih gradiv FDV* [Predstavitev PPT]. https://vodici.fdv.uni-lj.si/assets/users/_natasa.godec/Zebra.pdf
- Aupič, M. (13. 1. 2025). *Stanje in prirast gradiva v Zebri_2017-2025* [Interna Excel datoteka]. Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja.

BibSiSt – Pogosta vprašanja 2024. (2024). Narodna in univerzitetna knjižnica.

https://bibsist.nuk.uni-lj.si/assets/files/pogosta_vprasanja_2024.pdf

Deželan, T. (2016). *FDV projekt e-učbeniki* [Interni elaborat FDV]. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Dokument o izgradnji in razvoju knjižnične zbirke ter zagotavljanju dostopa do elektronskih informacijskih virov Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja. (2023).

Strokovni svet ODKJG. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/odk-doc/upravljanje-knjiznicne-zbirke-odkjg.pdf?sfvrsn=2>

Ghuloum, H. F. (2018). 3D hologram technology in academic libraries. V G. J. Holbrook (ur.), *Academic and digital libraries: emerging directions and trends* (str. 1–36). Nova Science Publishers.

IFLA/UNESCO Manifesto for digital libraries. (b. d.). IFLA. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/digital-libraries/documents/ifla-unesco-digital-libraries-manifesto.pdf>

Jamnik, T. (1. 12. 2020) *Kako so e-knjige zaščitene pred piratstvom?* Samozaložba.si. <https://www.samozalozba.si/kako-so-e-knjige-zascitene-pred-piratstvom/>

Jenkins, J. J., Sánchez, L. A., Schraedley, M. A. K., Hannans, J., Navick N. in Young, J. (2020). Textbook broke: textbook affordability as a social justice issue. *Journal of Interactive Media in Education*, (1), 3–16. <https://doi.org/10.5334/jime.549>

Jug, J. (2012). Povezovanje knjižničnega kataloga in spletnega referata na Fakulteti za družbene vede. V A. Kavčič-Čolić in I. Vodopivec (ur.), *Izzivi sodobnih tehnologij: konkurenčna prednost knjižničnih storitev: zbornik referatov* (str. 117–126). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2011). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Amebis. <http://www.termania.net/slovarji/85/bibliotekarski-terminoloski-slovar>

Kapun, M. (20. 6. 2005). *1- letnik načrti prenovljenih programov* [Interna Word datoteka]. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Klančnik, V. (29. 2. 2012). *Literatura2011_Končna* [Interna Excel datoteka]. Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja.

Knjižnica na FDV: prostor družboslovnega bogastva in študija (2011). V M. Kalin Golob in A. Grizold (ur.), *Fakulteta za družbene vede: 50 let znanosti o družbi* (str. 99–102). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. <http://www.fdv.uni-lj.si/docs/50-let/50-let-znanosti-o-druzbi.pdf?sfvrsn=4>

- Kotar M. (4. 7. 2025). *Dostopnost (pokritost) študijske literature v Zebri_2019-25* [Interna Excel datoteka]. Osrednja družboslovna knjižnica Jožeta Goričarja.
- Kotar, M. in Lukšič I. (2002, b. d.). *Učbeniki v knjižnici* [Interni dopis FDV]. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Scott, M. in Scott, R. (2025). A comprehensive study of library-led textbook affordability initiatives in the United States. *portal: Libraries and the Academy*, 25(3), 471–507. <https://dx.doi.org/10.1353/pla.2025.a964601>
- Smith Jaggars, S, Rivera M. D. in Akani, B. (2019). *College textbook affordability: landscape, evidence, and policy directions*. (Policy report). Midwestern Higher Education Compact. https://mhec.org/wp-content/uploads/2025/03/mhec_affordability_series10_compressed.pdf
- Spremenimo svet: agenda za trajnostni razvoj do leta 2030*. (2015). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice (za obdobje od 1. junija 2021 do 31. maja 2030)*. (2021). Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-Z0FQJQE9>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2018). *Letno poročilo 2017: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/o-fdv/kakovost/arhiv/letno-porocilo-fdv-2017-net.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2019). *Letno poročilo 2018: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/o-fdv/kakovost/arhiv/poslovno-porocilo-za-leto-2018.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2020). *Letno poročilo 2019: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/katalog-ijz/letno-porocilo-fdv-2019.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2021). *Letno poročilo 2020: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/katalog-ijz/letno-porocilo-fdv-2020.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2022). *Letno poročilo 2021: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/o-fdv/kakovost/letno-porocilo-s-porocilom-o-kakovosti-za-2021.pdf>

- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2023). *Letno poročilo 2022: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/o-fdv/kakovost/letno-poročilo-s-poročilom-o-kakovosti-za-2022.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2024). *Letno poročilo 2023: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo Fakultete za družbene vede*. <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/o-fdv/kakovost/letno-poročilo-s-poročilom-o-kakovosti-za-2023.pdf>
- Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. (2025). *Letno poročilo 2024: poslovno poročilo s poročilom o kakovosti: računovodsko poročilo*. https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/katalog-ijz/letno_poslovno-poročilo-fdv_2024-_za-objavo.pdf

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Anketa o uporabi portala Zebra

Spoštovani,

V Osrednji družboslovni knjižnici Jožeta Goričarja (ODKJG) izvajamo raziskavo o dostopu, uporabi in zadovoljstvu študentov prve in druge stopnje študijskih programov FDV s portalom študijskih gradiv Zebra (Digitalna knjižnica študijskih gradiv FDV).

Vljudno vas prosimo, da si vzamete približno 5 minut časa in izpolnite anketo, ki je anonimna. Vaše sodelovanje v anketi je zelo pomembno, saj nam bo vaše mnenje v pomoč pri razvoju portala.

Izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moškem slovničnem spolu, so uporabljeni kot nevtralni za ženski in moški slovnični spol.

Anketa je odprta od 3. 2. 2025 do 21. 2. 2025.

Za sodelovanje v anketi se vam najlepše zahvaljujemo!

mag. Mirjam Kotar, predstojnica ODKJG

Dodatne informacije: Mark Munda, e-mail: mark.munda@fdv.uni-lj.si

Q1 - Katero obliko študijskega gradiva, ki je predpisano pri predmetih na FDV, raje uporabljate?

- ☐ Tiskano gradivo
- ☐ Elektronsko gradivo

Q2 - Na katerih spletnih mestih dostopate do elektronskega študijskega gradiva?

Možnih je več odgovorov

- ☐ V portalu Zebra
- ☐ V katalogu učbenikov FDV na spletni strani Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja (ODKJG)
- ☐ V seznamu literature v učnem načrtu predmeta
- ☐ Na portalu Digitalne knjižnice Univerze v Ljubljani (DiKUL)
- ☐ V skupnem katalogu slovenskih knjižnic COBISS Plus
- ☐ Drugo:
- ☐ Ne dostopam do elektronskega študijskega gradiva

Q3 - Ali poznate portal Zebra?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q4 - Kje ste izvedeli za portal Zebra?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Na pripravljanih dnevih FDV (PREP FDV)
- ☐ Pri predavanjih na FDV
- ☐ Od osebja v knjižnici FDV (ODKJG)
- ☐ Na spletni strani ODKJG
- ☐ Na spletni strani FDV
- ☐ Od kolegov študentov
- ☐ Od tutorjev
- ☐ Drugo:

Q5 - Ali ste se že kdaj prijavili v portal Zebra?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q6 - S katero napravo največkrat dostopate do portala Zebra?

- ☐ Namizni oz. prenosni računalnik
- ☐ Tablični računalnik (tablica)
- ☐ Mobilni telefon
- ☐ Ne uporabljam Zebre

Q7 - S katere vstopne točke običajno dostopate do portala Zebra?

- ☐ S spletne strani knjižnice FDV (ODKJG)
- ☐ S portala Moj FDV
- ☐ S spletnega iskalnika (npr. Google)
- ☐ Do Zebre dostopam neposredno (bližnjica v brskalniku oz. URL)
- ☐ Drugo:
- ☐ Ne uporabljam Zebre

Q8 - Kako pogosto dostopate do portala Zebra?

- ☐ Vsak dan
- ☐ Večkrat tedensko
- ☐ Enkrat tedensko
- ☐ Večkrat mesečno
- ☐ Enkrat mesečno
- ☐ Nekajkrat letno
- ☐ Ne uporabljam Zebre

Q9 - Do katere študijske literature najpogosteje dostopate v Zebri?

- ☐ Obvezna študijska literatura
- ☐ Dodatna študijska literatura
- ☐ Katerakoli študijska literatura glede na potrebe (npr. seminarske naloge, raziskovanje)
- ☐ Drugo:
- ☐ Ne uporabljam Zebre

Q10 - Ali uporabljate možnost izvoza določenega števila strani iz gradiva v Zebri?

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Ne poznam

Q11 - Ali uporabljate možnost dodajanja opomb na gradivih v PDF formatu v Zebri?

- ☐ Da
- ☐ Ne
- ☐ Ne poznam

Q12 - Kako ocenjujete čas samodejne odjave iz Zebre zaradi neaktivnosti (20 minut)?

- ☐ Čas je prekratek
- ☐ Čas je ustrezen
- ☐ Čas je predolg
- ☐ Ne morem oceniti

Q13 - Kako pomembna je za vas možnost dostopa do e-učbenikov v Zebri?

- ☐ Zelo nepomembna ☐ Nepomembna
- ☐ Niti pomembna niti nepomembna

- ☐ Pomembna ☐ Zelo pomembna
☐ Ne morem oceniti

Q14 - Kako zadovoljni ste z razpoložljivostjo gradiva v Zebri ?

- ☐ Sem zelo nezadovoljen ☐ Nisem zadovoljen
☐ Nisem niti zadovoljen niti nezadovoljen
☐ Sem zadovoljen ☐ Sem zelo zadovoljen
☐ Ne morem oceniti

Q15 - Kaj menite o pokritosti študijskega gradiva v Zebri za vaše študijske predmete?

- ☐ Sploh ne pokriva ☐ Nezadostno pokriva ☐ Pokriva v zadostni meri ☐ Popolnoma pokriva
☐ Ne morem oceniti

Q16 - Kako ocenjujete dostopnost do študijskega gradiva v Zebri pri naslednjih temeljnih predmetih na prvi stopnji?

	Ni dostopno	Je delno dostopno	Je dostopno v celoti	Nisem uporabil gradiva v Zebri pri tem predmetu	Nisem obiskoval predmeta
Socialna in kulturna antropologija	☐	☐	☐	☐	☐
Temelji komunikologije	☐	☐	☐	☐	☐
Temelji politologije	☐	☐	☐	☐	☐
Uvod v sociologijo	☐	☐	☐	☐	☐

Q17 - V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami:

	Sploh se ne strinjam	Deloma se strinjam	Niti se strinjam niti se ne strinjam	Se strinjam	Popolnoma se strinjam
Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na moj študijski uspeh	☐	☐	☐	☐	☐
Dostop do študijskega gradiva v Zebri pozitivno vpliva na učinkovitost (hitrost) študija	☐	☐	☐	☐	☐
Zaradi dostopa do študijskega gradiva v Zebri manj obiskujem knjižnico	☐	☐	☐	☐	☐
Dostop do študijskega gradiva v Zebri mi ne					

ustreza, ker rajši berem
tiskano gradivo

☐☐☐☐☐

Q18 - Opišite, kaj vam je pri dostopu in uporabi portala Zebra všeč:

Q19 - Opišite, kaj vas pri dostopu in uporabi portala Zebra moti oz. kaj bi želeli spremeniti:

Q20 - Zakaj ne uporabljate portala Zebra?

Q21 - Na katero stopnjo študija ste vpisani?

- ☐ Dodiplomski študij 1. stopnje
- ☐ Magistrski študij 2. stopnje

Q22 - V kateri letnik ste vpisani?

- ☐ 1. letnik
- ☐ 2. letnik
- ☐ 3. letnik
- ☐ Absolvent

Q23 - Izberite vaš študijski program na FDV:

- ☐ Družboslovna informatika (1. stopnja)
- ☐ Komunikologija - Medijske in komunikacijske študije (1. stopnja)
- ☐ Komunikologija - Tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi (1. stopnja)
- ☐ Kulturologija - Študije kultur in ustvarjalnosti (1. stopnja)
- ☐ Mednarodni odnosi (1. stopnja)
- ☐ Novinarstvo (1. stopnja)
- ☐ Oramboslovje (1. stopnja)
- ☐ Politologija - Javne politike in uprava (1. stopnja)
- ☐ Politologija - Študije politike in države (1. stopnja)
- ☐ Sociologija (1. stopnja)
- ☐ Sociologija - Kadrovske menedžment (1. stopnja)
- ☐ Družboslovna informatika (2. stopnja)
- ☐ Evropske študije (2. stopnja)
- ☐ Komunikologija - Medijske in komunikacijske študije (2. stopnja)
- ☐ Kulturne študije (2. stopnja)
- ☐ Mednarodni odnosi (2. stopnja)
- ☐ Novinarstvo (2. stopnja)
- ☐ Oramboslovje in varnostne študije (2. stopnja)
- ☐ Politologija - Politična teorija, globalizacijske in strateške študije (2. stopnja)

Munda, M., Digitalna knjižnica študijskih gradiv Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani: vpliv na nabavo in izposajo študijskega gradiva. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- ☐ Politologija - Primerjalne javne politike in uprava (2. stopnja)
- ☐ Sociologija (2. stopnja)
- ☐ Sociologija - Menedžment človeških virov, znanja in organizacij (2. stopnja)
- ☐ Tržno komuniciranje in odnosi z javnostmi (2. stopnja)